

כאמרו קרין לו עם נורמן... (לאחר שרופק...)

מראי מקומות לעיון בדרך היומי

בית מדרש גבוה לתורה כולל הדף היומי קרית ספר ת"י מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שיאת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מודיעין עילית ארץ ישראל

גליון מספר 499

הוצגה ע"י בנם הנד"ר הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון לע"נ הר"ר צבי בדר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ד"ל

בס"ד, כא' כסלו התשע"ד. מסכת יומא דף טז – דף כט

לגבי רבי שמעון איש המצפה.

(א) גמ', דתנן כל הכתלים שהיו שם וכו'. כתב השפת אמת דמבואר מכל הרך סוגיא דקרקע הר הבית מן הפתח עד הסורג היה שוה משופע, וכן כתב הרמב"ם (מדות פ"ד, מ"ד). והקשה דבכל דוכתי משמע דהר הבית היה משופע, ולהכי אין צריך לכבד להר הבית וכדפי' רש"י פסחים (ז). ד"ה בהר שהיה משופע והרוח מכבדתו, ותיריך, דאיכא למימר דכל הר הבית היה משופע חוץ ממקום זה. או נימא דהיסוד שתחת חומת הר הבית היה גבוה מאד עד שאיסקופת פתח הר הבית היתה גבוהה איסקופת הסורג, והיה צריך לעלות במעלות לפתח הר הבית ונשאר בצריך עיון.

(ו) רש"י ד"ה רב אדא וכו', בסוה"ד, והמזבח גובהו תשע וכו'. כתב השיח יצחק דאף דאיתא בזבחים (נ"ט): ובעוד כמה דוכתי, דהמזבח גובהו עשר, מכל מקום לא חשיב מקום הקרנות, דכיון שהיה רק אמה בכל קרן לא מיכסי פיתחא שהרי נראית מריוח שבין הקרנות.

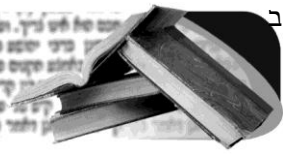
(ז) תוס' ד"ה הא מני. דאף על פי שהכבש יורד ומשפע לצד הדרום וכו', המלוא הרועים ביאר דהא כתבו התוס' בזבחים (נ"ג). ד"ה כוליה מזבח, דלמאן דאמר מזבח בצפון תפס המזבח ה' אמות כנגד הפתח ונשאר ה' אמות שאותה תפס הכבש והכבש התחיל לירד מגובה המזבח דהוא ט' אמות, ואורך הכבש היה ל"ב אמה, ולפי שיעור זה יש ג' אמות ומחצה באורך הכבש לכל אמה בשיפוע, והמזבח היה גבוה משער המזרח ב' אמות ומחצה, נמצא שחצי הפתח שהיה מכוסה בכבש היה משופע פחות מב' אמות, ועדיין היה גבוה יותר מחצי אמה משער המזרח.

(ח) שם, בסוה"ד, וי"ל דבלאו הכי מקשה ליה שפיר. כתב השיח יצחק

דף טז ע"א (א) גמ', בה גזוו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי עכו"ם. הבית יוסף (סוף סימן רע"ו) הביא בשם ר"י מסכנדרני להוכיח מהאו דהכא שהחשמונאים נתצו אבני מזבח וגנוזים, דמותר למחוק את השם על מנת לתקן. ודחה ראייתו, דהכא אי אפשר בענין אחר דמקום מזבח מכוון. והקשה החתם סופר (בחיודושי חת"ס החרשים) דהא איתא בעבודה זרה (נו). דמזבח ששקצום אנשי יון היה חולין גמור, וכדכתיב, "ובאו פריצים וחללוהו" דמכיון שבאו בה פריצים נתחללה, ועל כן לית בהו בהו איסור נתיצה, (ב) תוס' ד"ה דרומית וכו', לקמן פריך וכו'. השיח יצחק ביאר דהתוס' הוצרכו להביא קושיא דלקמן כדי להקשות קושייתם, דבלאו הכי היה אפשר ליישב דלשכת החותמות ובית המוקד היו לשכות אחרות, והיו באמצע בין לשכת לחם הפנים ללשכת הטלאים, והתם בתמיד לא נחית למנות את כולם. ונלהכי הביאו קושיית הגמ' שם דמבואר דלא היה ביניהם שום לשכות]

(ג) בא"ד, וי"ל טובא איכא לשנות וכו'. המפרש בתמיד (ל): ד"ה צאו כתב, דלשכת בית המוקד היא לשכה שיורדים לבית הטבילה, והכהן הטובל שם מיד כשעולה מבית הטבילה היה מתחמם באותה לשכה, וכן כתב הרמב"ם בפירושו המשניות (מדות פ"א מ"ו).

(ד) גמ', ה"נ מסתברא דר"א בן יעקב היא וכו'. הקשה הריטב"א מאי אולמא האי סתמא מאידך קמיייתא, ותיריך, דבסתמא דהכא פליגי רבנן ויש רגלים יותר לומר דפליגי נמי בלשכת הטלאים, וכדאמרינן לעיל (יד):

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף טז – דף יז

כא כפלו – כב כפלו התשע"ד

ונתיישבה קושית התוס'. עוד כתב, דאפשר דהשולחנות היו עשויים חוליות ופרקים, וקפלן ופותחן לפי הצורך, דלבהמה קטנה היה צריך לקרב השולחנות לננסין, ולבהמה גדולה לא היה צריך. או שהיה מוזין מפני הצורך ממקום למקום ולא הזכיר שיעור החלל בעצמו, כי לא היה קבוע.

(ג) בא"ד, התוס' יו"ט (מדות פ"ה, מ"ב), כתב, דלהרמב"ם (בפ"ה מבית הבחירה הלכה יג, יד) אתי שפיר קושית התוס', דכתב, דמקום השולחנות שמונה אמות וכו' שמונה שולחנות היו וכו' ולא הזכיר מן הטבעות לשולחנות ארבע, וכתב הכסף משנה שם דהרמב"ם סבר דמן הטבעות למחצית השולחנות ארבע, ומחצית השולחנות לננסין ארבע, ולפי זה אתי שפיר דמקצת השולחנות סמוכים היו לננסים שבהם תולים ומפשיטים.

(יד) תוס' ד"ה רובא דמזבח, והא דמטיק וכו'. השיח יצחק ביאר דכוונתם לומר, דגם אי נימא דרש"י מפרש דעיקר קושיית הגמ' היא דלא מצית לאוקמי מתני' דמדות כרבי יהודה משום דסבר מזבח ממוצע הוא וכפירוש התוס', ומכל מקום הוכרח לפרש דאכתי פש ליה פלגא דאמתא, דאי נימא שכולו מכוסה א"כ אכתי אפשר לאוקמי כרבנן דרבי אליעזר בן יעקב דלא היתה שם מעלה אלא המזבח בעצמו כסדו וכמו שמבארים התוס'. ועל זה כתבו התוס' דבכל אופן בעינן לאוקמי כרבי אליעזר בן יעקב כיון דליכא אלא שלש שיטות בדבר.

דף יז ע"א.

(א) רש"י ד"ה רב אדא בר יצחק וכו', בשתי מקצועות נראית שארוכה היא ועומדת במערב וכו', לדבריו אקצווי היינו לשון קצה. והערור (ערך קץ) פירש בשם רבי משה הדרשן, שהוא לשון מוקצה שהיתה רחוקה ומובודלת מן המקצועות ומאן דאתי מצפון כיון שלא היה מוצאה בצפון מיחזיא ליה בדרום, ומאן דאתי מדרום כיון שלא היה מוצאה בדרום מיחזיא ליה בצפון.

(ב) גמ', ומר קא חשיב דרך ימין, הקשה השיח יצחק לשיטת הרמב"ם עיין אות ג, דפירש, דלשכת בית המוקד דקתני בתמיד היא לשכת בית הטבילה, וכן לשכת החותמות היא לשכה דאבני המזבח. אם כן אכתי קשה דלתנא דתמיד היתה לשכת החותמות צפונית מערבית, ולשכת בית המוקד מזרחית צפונית, ולתנא דמדות הוה איפכא, דחותמות מזרחית צפונית, ובית המוקד צפונית מערבית, וכן הקשה התוס' יו"ט (מדות פ"א, מ"ו), והתוס' יו"ט כתב דנראה לגרוס להיפך לשכת המוקד ולאחר מיכן לשכת החותמות. [נאמנם רש"י ותוס' גרסו כגירסא שלפנינו. ולשיטת תוס' דביארו לעיל (ט"ז). בד"ה רומית מזרחית, דהוי טובא לשכות שמשמשים שנים ושלשה דברים, ופליגי על הרמב"ם לא קשיא].

(ג) תוס' ד"ה ומר קא חשיב וכו', תימה לי לימא אידי ואידי דרך ימין וכו', הבאר שבע (סוטה טו): והפרי חדש (או"ח קכ"ח, י"ז) הוכיחו מדברי תוס' אלו דכל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, היינו שהולך מצד שמאל לצד ימין. ומה שמצאנו בכמה דוכתי לקמן (נח). ועוד, שסדר הילוך המזבח הוא מדרום למזרח והלאה, היינו כשפניו כלפי המזבח, דבכהאי גוונא סדר זה הוא לימינו, אולם באופן שעומד בפנים המזבח ופניו החוצה

דלפירוש רבותיו של רש"י צריך לפרש, דהא דקאמר הא מני רבי יהודה היא היינו שיטת רבי יהודה דסבירה ליה מזבח ממוצע ולא ר"י ממש, דהא אי הו סבירא ליה דמזבח גבוה ג' אמות כמבואר בזבחים (נט): והכא מבואר שהיה ט' אמות, וכרבי יוסי שם. והאי דלא הזכיר רבי יוסי היינו משום דרבי יהודה קאמר ליה להדיא כמו שכתבו התוס' למעלה בסמוך.

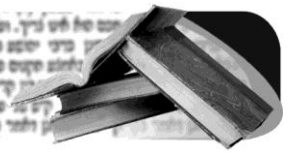
דף טז ע"ב

(ט) גמ', וי"א אמה אחורי בית הכפורת. רבינו עובדיה מברטנורא (מדות ה, א.) כתב דהאי י"א אמה אחורי בית הכפורת כללו את עובי הכותל. וכתב התפארת ישראל (בועז שם) דמשמע מדבריו שפירש כן דוקא בצד המערבי ולא בשאר כותלי הבית, ותמה דמאי שנא, ועוד הקשה מה הכריחו לרע"ב לומר כן, הא איכא למימר שהיה בחלל י"א אמה כמו שמצאנו שהיה י"א אמה לדריסת רגלי ישראל בצדדים האחרים מלבד עובי החומה. הוא הדין הכא בי"א אמה אלו שף הם מיוחדים לדריסת רגלי ישראל, כלקמן (כא). וכן משמע מדברי רש"י הכא ד"ה י"א אמה, שכתב שהיה מקום פנוי.

(י) רש"י ד"ה והמותר. ממאה וכו' שרחבו מפורש בספר יחזקאל. הקשה הרש"ש דהתם ביחזקאל (פסוק מ"ב) מבואר, שרחבן אמה וחצי, ובר"ה רובא דמזבח כתב רש"י, דמקום ד' שולחנות אינו פחות מד', והוא סתירא גמורה. והתפלא שלא מצא מי שהעיר זאת.

(יא) רש"י ד"ה רובא דמזבח וכו'. ואני כך שמעתי שמקום השולחנות כלול עם מקום הננסין. ברמב"ם (פ"ה מבית הבחירה הלכה ט"ו) מבואר דמה דכתיב והמותר בין הכבש לכותל ומקום הננסין, היינו ננסין ושולחנות ונמצא דבין כותל צפוני למזבח איכא ט' ומחצה, וכתב החזון איש דלהרמב"ם עדיין יקשה הא דמסיים הכא שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא. לדבריו מתני' דמדות (המוזכרת כאן) על כרחך דלא כרבי אליעזר בן יעקב, דהא איהו סבר דמזבח כולו בדרום, ומתני' דמדות סברה דמזבח ז' אמות שלו בצפון. ורש"י בדף (יז). בד"ה אלא יישב קושיה זאת, דאין המותר מתחלק בשוה, ומתני' דמדות נמי סברה דמזבח כולו בדרום. אבל להרמב"ם דלא פירש כן קשה. ועל כן כתב, דהרמב"ם יפרש דלא גרסינן שמא מינה רבי אליעזר בן יעקב היא כמו שפירש רש"י (יז). בסוף ד"ה אלא. והא דקאמר לעיל (טז). הכי נמי מסתברא דר"א בן יעקב היא, אף על גב דיש לומר דהמזבח סותם אף דליכא מעלה יתירא, מכל מקום אפשר דאין המזבח מפסיק, דאין דבר קדוש מפסיק בפני הקדושה. וסיים החזון איש דהשתא איכא למימר דגרסינן שמע מינה ר"א בן יעקב היא, דהיינו כיון דמוכח דמדות דלא כרבי יהודה טוב לומר דהוא ר"א בן יעקב ומזבח אינו חוצץ, וממילא המשנה המובאת לעיל (טז). חוץ מכותל מזרחי וכו' אתיא כר"א בן יעקב.

(יב) תוס' ד"ה מן השולחנות וכו', תימה דתנן במסכת תמיד וכו'. הרש"ש (מדות פ"ה מ"ב) כתב, דהא דכתיב הכא מן השולחנות ולננסין ד', היינו מהתחלת השולחנות ועד הננסין כולל השולחנות עם החלל שבינם לננסין, ואפשר דהחלל עצמו לא היה אמה שלימה, וזאת ע"מ שהשולחנות יהיו קרובים לננסין, שאפשר יהיה להניח עליהם הכבש בשעת תלייתו באונקליות, וע"כ כלל החלל עם מקום השולחנות.

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף יז

כב כסלו התשע"ד

ג

נמצא הלשכה ברוח שכנגדה, ואם כן הא דנקט תנא דמדות מערבית דרומית היינו לפי מראית עינו, וכן לשכת לחם הפנים כשעומד במערב דרך הקפתו לימין נראה כאילו משוכה לצד מזרח, ומצויה בקרן דרומית מזרחית. ולתנא דתמיד שמקיף מדרום למערב, כשעומד בדרום נראה לו שלשכת הטלאים משוכה לקרן מערבית צפונית, וכשעומד במזרח נראה לו שלשכת לחם הפנים משוכה לקרן דרומית מערבית.

דף יז ע"ב

(ז) גמ', אבל הכא חושבנא בעלמא הוא. הבעל המאור (א. מדפי הרי"ף) תמה, אמאי חשיב חושבניה דרך שמאל ולא דרך עבודה שהיא בימין. ותירץ, דכיון דאיצטריך ליה לשכת הטלאים להביא התמיד נקטה ברישא. ולמד עליה שהיתה צפונית מערבית מפני שהיתה מוקצעת מן הדרום, ונקט שניה לה לשכת החותמות שהיא מערבית צפונית ודאי, ודמיא לה בצפון ובמערב, לפום הכי איתרמי ליה חושבנא דרך שמאל.

(ח) גמ', תנו רבנן כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה אני מקריב וכו' כיצד נוטל חלק בראש אומר חטאת אני אוכל וכו', הקשה הגבורת ארי, אמאי במקריב פירש דקאי אעולה ומנחה, ובנוטל פירש דקאי אחטאת ואשם, בשלמא בעולה ליכא למימר אוכל דהא כולה כליל, וכן מנחה לא פסיקא ליה דאיכא מנחת כהן דהיא כליל, מכל מקום היה יכול לפרש שניהם בחטאת ואשם, וקאי אחלקי ההקרבה והאכילה דידהו, ותירץ, דנקט עולה ומנחה דומיא דעולה, מה עולה כולה כליל אף מנחה כולה כליל, דהיינו מנחת כהן. ואתי לאשמועינן דיפה כח כהן גדול גם במנחת כהן, לומר מנחה זו אני מקריב, מה שאין כן אנשי משמר שיכול כהן להקריב קרבנותיו בכל עת שירצה, ואפילו במשמר שאינו שלו ואין אנשי משמר יכולים לעכב עליו. עוד תירץ, דאתי לאשמועינן דלא נימא דדוקא קרבן שהקריב יכול לאכול, אבל בהקריבו אחרים אינו אוכל, אלא דאף בכהאי גוונא אוכל.

(ט) גמ', אומר חטאת זו אני אוכל, כתב הלוקטוי הלכות, דפשוט שיכול ליתן ממחצה שנוטל לכל מי שירצה, אבל נראה לומר דדוקא לאחר שזכה ולא קודם, ואפשר עוד, דדוקא אם נטל לאכילה, אבל לית ליה רשות ליקח על מנת ליתן לאחרים, וכן משמע מהלשון חטאת זו אני אוכל ולא אמר חטאת זו אני לוקח, וצריך עיון.

(י) גמ', אתאן לרבנן דאמרי לא שקיל פלגא. כתב הגבורת ארי דהא על כרחך רבנן דסבירא להו דלא שקיל פלגא, לא דרשי דרשא דוהיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו, ואם כן קשה מנלן ליפות כוחו של כהן גדול שיטול יותר משאר אחיו הכהנים דהיינו קרוב למחצה, וכי תימה דילפינן מהא דהוצרך להזכיר את אהרן בפני עצמו שמע מינה דכחו יפה יותר מבניו דאם לא כן למה פירטו הא בלאו הכי בר חלוקה הוא, מכל מקום קשה מנלן דנטל קרוב למחצה דלמא שלישי או רביעי, ותירץ, דבאמת דרשי רבנן לקרא דרבי והיה לו ליטול פלגא, ומכל מקום מדרבנן נוטל פחות דלאו אורח ארעא שיטול כהן גדול כנגד כולם בשוה בקדשי שמים. (וכדכתבו התוס' ד"ה ומודו), אמנם הריטב"א כתב דהא דנוטל לרבנן בציר מפלגא גמרא גמיר לה.

כלפי רוח דרום, הוי ימינו למערב והלאה, וכן מבואר ברש"י ד"ה ומשנינן, שכתב הבא להקיף סביב כל הבית דהיינו מבחוץ, ודלא כאותם שרצו ללמוד מסדר הילוך המזבח דדרך ימין היינו מצד ימין לצד שמאל.

(ד) תוס' ד"ה ומר קחשיב וכו', תימה לי אמאי לא משני וכו'. הריטב"א הביא קושיא זו בשם הריטב"א וכתב שתירץ, א. דליכא לשנויי הכי אלא בלשכת הטלאים דנקט בה תנא לשון מקצוע, לומר דאקצווי מקציא. ב. דכל היכא דאפשר לאוקמי כפשוטו בדרומית מזרחית (לשכת לחם הפנים) עדיף, דאקצווי מקציא הוא שינויא דחיקא, מה שאין כן באידך דהווי חושבנא בעלמא. והמרומי שדה כתב לתרץ, דדוקא לשכת הטלאים אקצווי מקציא טוב שתהיה ארוכה כדי שיטיילו בה הטלאים, ועוד פירש דאקצווי מקציא היינו שבצדדים היתה הלשכה רחבה ובאמצע צרה, והעומד בצד אחד אינו רואה הכתלים של צד שני ונראה לו ששם הוא יותר רחב מכאן. [דהיינו שהיא לשכה אחרת שנמצאת בדרום או בצפון].

(ה) גמ', האי לשכה אקצווי מקציא. הרמב"ם בפירושו המשניות (מדות פ"א, מ"ו), כתב, וזה לשונו, ואמרו דקאי בצפון ומחזיא בדרום וכו' וענין זה הוא שהיתה בבית המוקד עצמו מערבית דרומית, וכמו שזכר כאן, וכשמשערין מקומה לנגד העזרה תהא מן העזרה צפונית מערבית וכו'. וביאר השיח יצחק דנראה דאיהו לא גרס האי לשכה אקצווי מקציא, ולדבריו צריך לפרש דאתי מצפון, היינו דלעומד בצד צפון מחוץ למקדש, ונכנס לבית המוקד דרך הר הבית, מתחזי ליה דלשכא זו נמצאת מערבית דרומית, ומאן דקאי בצד דרום חוץ למקדש, ונכנס לבית המוקד דרך צפון העזרה, מתחזי ליה מערבית צפונית, ובאמת היתה לשכת הטלאים בצד דרומי מערבי. והא דהוצרכה הגמ' לומר מסתברא דבמערבית דרומית קיימא, ביאר השיח יצחק, דעדיין לא ידענו מקום הלשכה בבירור, והיה מקום לומר שהיתה בקרן צפונית מערבית, ומה שאמרה, כי קאי בצפון מתחזיא ליה בדרום, היינו שמשוכה לקרן דרומית מערבית וכדפירש רש"י והראשונים, להכי קאמר מסתברא דבמערבית דרומית קיימא בבית המוקד, דאי קיימא בצפונית מערבית, קשיא לחם הפנים אלחם הפנים עיין שם שביאר יותר. והחזון איש (ארו"ח, קכ"ו, ט"ז) כתב דהרמב"ם יפרש, דרב הונא בריה דרב יהושע מתרץ לחם הפנים אלחם הפנים, אפילו אי נימא דהמשניות דתמיד ומדות פליגי אהדדי, בין בטלאים ובין בלחם הפנים, דעל כל פנים בעינן למימר דתנא דתמיד חשיב דרך שמאל, דאי לא כן נמצאת לשכת לחם הפנים במזרחית צפונית שהוא בחול, ואנן קיימא לן במנחות (צ"ה:): ובמעילה (ט). דאפייתן בפנים, ועיקר התיירוף ליישב קושיא זאת, דלא נימא דאיכא פלוגתא בין המשניות האם לחם הפנים נעשה בפנים או לא, ועל הא קאמר מסתברא וכו', דעל ידי שנאמר דגם לתנא דתמיד לשכת הטלאים בדרומית מערבית, נתיישב נמי מקום עשיית לחם הפנים שהוא בפנים.

(ו) בא"ד, ונימא דכולהו אקצווי מקצו. השיח יצחק תמה על קושיית התוס', דהא כתבו לעיל בסמוך שיש ליתן כל אחת ברוח שלה, ואין סברה שהיו שנים ברוח אחת, אם כן לכשתצייר כל לשכה מובדלת מרוח חברתה שוב נמצא לשכת לחם הפנים בדרומית מערבית, ותירץ, דכונת תוס' לומר דכולהו אקצווי מקצו באופן שיש לבא מרוח פלונית מקום לטעות כאילו

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף יז – דף יח

כב כסלו – כג כסלו התשע"ד

ה) מתני', **שיהא מכיר ורגיל בעבודה**. כתב המהרש"א, דאין הכונה שיהא מכיר במינים הללו דודאי מכיר בהם, אלא הכונה שמעבירים לפניו אותם פרים ואילים וכבשים שנקרבים בו ביום, ועל ידי זה יזכור את עבודתו בהם ויכיר כל אחד מהם וידע לאיזו עבודה מוכן כל אחד.

ו) מתני', **מפני שהמאכל מביא את השינה**. הירושלמי יומא פ"א הל"ג הקשה, הא איתא במתני' דאבות (פ"ה, מ"ה, וכן לקמן כא). דאחד מעשרה נסים שנעשו בבית המקדש שלא ראה כהן גדול קרי ביום הכיפורים, ואם כן למה חששו, ותיירץ, א. דהתם איירי במקדש ראשון שהיו צדיקים, והכא במקדש שני שהיו מתמנים ע"י שוחד, [וכדמוקי בגמ' רישא דמתניתין], ועוד תירץ, דאין סומכין על הנס.

ז) גמ', **אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלים אותו**. כתב הגבורת ארי דאחרים לא פליגי אתנא קמא, דגם איהו דמפיק "מהגדול" היינו שיהא גדול מאחיו, ואחרים נפקא להו להא מ"אחיו" דיתירא הוא, וראי' לדבר דבחולין (קל"ד): מייתי רביא לרב אמי דשקיל שקא דדינרי דאתי לבי מדרשא, מהא דאחרים דגדלהו משל אחיו, ואי פליגי רבנן עליה לא הוה שביק רבים ועביד כיחידאה. דהא אחרים היינו ר"מ כמבואר בהוריות (י"ג).

ח) גמ', **על דאוקמא ליהושע בן גמלא בכהני רברבי**, הקשה הריטב"א **התוספות ישנים ותוספות הרא"ש**, דהכא משמע שלא היה כשר, ובבבא בתרא (כא). איתא שאלמלי הוא נשתכחה תורה מישראל, ותיירץ הריטב"א, דאחר כן הכשיר עצמו, ועוד תירץ, דתרי יהושע בן גמלא הוו והתם גרסינן "רבי" והכא לא גרסינן, ועוד תירץ (וכן בתוספות ישנים והתוס' ב"ב כא. ד"ה זכור אותו האיש) דהיה חסיד וכשר אלא שהיה כהן אחר שהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין ובעושר או באחד מהם.

ט) גמ', **כיון דעל חטא קא אתו חלשה דעתיה**, הקשה הגבורת ארי, הא אילים נמי על חטא קאתו, דהא כתיב בהו כפרה, כדכתיב ויצא ועשה את עולתו ועולת העם וכפר, ותיירץ, דאילים כיון דעולות ניהוו מכפרים על חייבי עשה שהם קלים מה שאין כן השעירים שמכפרים על החמורות הלכך חליש דעתיה, ועוד דאיתא בזבחים (ז). דעבירת עשה אין אדם בישראל שאינו מחויב בה, דאי אפשר להזהר ממנו הלכך לא חלשא דעתיה.

י) רש"י ד"ה **אין מאכילים אותו**, בימי בדיקתו. וכן כתב הריטב"א, אמנם **התוספות הרא"ש והתוספות ישנים** כתבו, דאיירי בימי ספירתו דסותר אפילו באונס, אבל בימי בדיקתו לא איכפת לן שיראה באונס כיון דראייתו טהורה. **והשפת אמת** כתב, דלולי דברי רש"י היה נראה לו לפרש, דגם בכל ז' ימי פרישת הכהן גדול אין מאכילים אותו דברים אלו, משום דמייתו לידי זיבה, ולא יוכל לטהר עצמו עד יום הכיפורים. אמנם **התוספות ישנים** כתבו דלא החמירו בו כל כך.

דף יח ע"ב

יא) רש"י ד"ה **לא יאכל ביצים**, שמביאים לידי קרי ומתגנה על בני הבית. כתב **השפת אמת** דאיכא למימר דהוא משום גוף חטא דקרי, דבביתו לא חיישינן כל כך כיון דאיכא פת בסלו, והאי דלא נקט כל שאין אשתו עמו

יא) גמ', **ומודו רבנן בפרוסה**. כתב **השפת אמת** דנפקא מינה בין טעמיהו דרבנן לטעמיהו דרבי, באופן שכבר נפרסה הפרוסה דלא שייך האי טעמא, וכמו שכתב רש"י ד"ה **רישא**, דלאו אורח ארעא למיפרסיה. אמנם בתוס' בר"ה מודו מבואר, דהאי טעמא שייך נמי בלחם הפנים, ושם היו פורסים את הלחם בשביל שאר הכהנים, ואפילו הכי לא היו נותנין פרוסה לכהן גדול ודלא כרש"י.

דף יח ע"א

א) גמ', **אי לויכא משמר המתעכב מעשר בעי למיפלג**, כתב הריטב"א דשמע מינה מהכא דמקמי דלשקלו משמרות חלקם פליג כהן אתרוויהו כחדא, דאי לבתר דשקיל כל משמרת חמש חלות יהיבו ליה תרתני ופלגא, הא לאו אורח ארעא למשקל כהן גדול פלגא. וזה מה דאיתא לעיל בסמוך נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש היינו מקמי דלשקל כהן גדול חולקיה.

ב) גמ', **לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש**. כתב המהרש"א דהוה מצי למימר דכולהו כרבנן דאמרי נכנס נוטל שש, והא דאמר חמש היינו בגוונא דליכא משמר המתעכב ושקל חדא בציר מפלגא, והא דאמר ארבע באופן דאיכא משמר המתעכב דנוטל שתיים, ונשאר עשר, ונוטל בציר מפלגא ארבעה. וכן לקמן דשני רבא כולה כרבי, הוה מצי למימר דלכולי עלמא איירי דאיכא משמר המתעכב דנוטל ב' חלות, אלא דלרבנן דליכא שכר הגפת דלתות ונכנס נוטלו וכו', הכא מעשר בעי למיפלג ושקיל חמש, ולרבי יהודה דאיכא שכר הגפת דלתות משמונה בעי למיפלג ושקיל ארבע, **והרש"ש** הוכיח דרבי ודאי סבירא ליה כרבי יהודה, דאי לדידיה נמי מספקא הווי ליה למימר פעמים חמש ופעמים שש, ולפי זה דחה מה שכתב המהרש"א, וביאר דזו היתה שאלת הגמ' אי הכי מאי רבי אומר וכו' דאי סבירא ליה כרבנן חמש או שש הווי ליה למימר.

ג) גמ', **אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא**. כתב הריטב"א דהיא קושיא חלשה, משום דאכתי איכא למימר דהווי תנא אחרינא אליבא דרבי, וסבירא ליה דליכא שכר הגפת דלתות. אי נמי חד תנא הוא ואליבא דרבי, וכתב דפעמים נוטל חמש ופעמים נוטל ארבע משום המשמר המתעכב, ולמה נוטל מחצה משלם, שרבי אומר לעולם נוטל חמש כל היכא דליכא משמר המתעכב.

ד) גמ', **אי איכא משמר המתעכב מח בעי למיפלג**, הקשה הגבורת ארי אמאי מגרעים מחלקו דכהן גדול משום ב' חלות דמשמר המתעכב, הא לעולם נוטל פלגא כנגד כל המשמרות הנוטלים בחלוקה זו, **ובסוכה** (נה). מבואר דגם במקום שכל המשמרות שוין בחילוק לחם הפנים, כגון שבת שבתוך הרגל נוטל פלגא, ותיירץ, דהיא הנותנת דהיכא דכל המשמרות חולקים עם הקבועים, חשובים כולם כמשמר אחד, דנוטלים בין רב בין מעט, ואפילו הכי שקיל כהן גדול כנגדם חלק שוה, אבל משמר המתעכב דנוטל שתיים אינו מן הדין, דהא לאו שבת שבתוך הרגל הוא, [אמנם עיין ברש"י שכתב דהוא משום דמקבלין שכר ומשכר אין לחלק, וצריך עיון דמשמע דחלוקת לחם הפנים אינו משום שכר], אלא תקנת חכמים הוא דיטלו לפניו משורת הדין, ויגרע קצת מחלק המשמר הקבוע, והכי נמי מגרעים מחלק הכהן גדול.

הדרש היומיומי

מסכת יומא דף יח – דף יט

כג כסלו – כד כסלו התשע"ד

נתבטל השליחות ולא הוי כהן גדול אלא כהן הדיוט, ואינו ראוי לעבודה וחייב מיתה. והקשה בספר עבודת ישראל דאם כן לא היו צריכים לשבועה אלא סגי בתנאי בגוף השליחות, ועוד תירץ, בשם ספר **אש דת**, דהא דאין שבועה חלה לבטל את המצוה הווי דרשא דרבנן ואין הצדוקים מודים בה ולדבריהם שבועה חלה לבטל את המצוה, ולא ישבעו, **(וכן תירצו המהר"ץ חיות והשפת אמת)**. והשפת אמת תירץ עוד, דמשביעים אותו בכולל דהיינו גם על מה שאין הצדוקים והחכמים חלוקים ביניהם, ובכולל חלה השבועה אף לבטל את המצוה. עוד תירץ, דהא אסור להשבע דהוי שבועת שוא, וא"כ ניחוי אנן אם ישבע חזון דהוא כשר, ואם לאו חזון שהוא צדוקי דהא אינו רוצה להשבע דהוויא שבועת שוא.

(יח) מתני', ובמה קורין לפניו, באיוב ובעזרא ובדניאל, וברש"י, שהן דברים הממשיכים את הלב וכו'. התפארת ישראל כתב דקורין בספרים אלו, משום דבחכמת הנאום לידע באיזה אופן לכבוש לב השומעים, יש ג' דרכים לחדד מחשבות השומעים לשמוע בחביבות דברי הדורש, א. על דרך חקירה ולימוד. ב. על ידי סיפורים יפים הנעימים לשומעים. ג. לעורר ולרכך הרגשות. ובקשו למשוך ליבו באופנים אלו. באיוב, זירזו מחשבותיו בעסקי החקירות המוזכרים שם. בעזרא, ביקשו לרכך הרגשותיו על ידי שיחשוב בכמה עמל ויגיעה בנו את בית המקדש, ואז יתאמץ בכל כוחו לידע כיצד צריך לדקדק בעניני עבודת יום הכיפורים. ובדברי הימים, ישתעשעו מחשבותיו בכל סיפורי המעשיות והמלחמות המוזכרים שם, ועל ידי כל אלה תעופף שינה מעיניו. אמנם השיח יצחק כתב דאין קפידא במה שיקרא ודי שיהיה מכתבי הקודש המושכים את הלב וכן משמע **ברמב"ם (הלכות עבודת יום הכיפורים הל' ז). שכתב ובמה קוראין לפניו בכתבי הקודש. והרש"ש כתב דדוקא הני משום שהם קשי הבנה וצריך לשום ליבו אליהם ועל ידי זה יפיג שנתו.**

(יט) שם. כתב הרש"ש דמהלשון במה קורין לפניו משמע דכשקורא בעצמו אין קפידא במה יקרא, ודוקא בשמיעה יש לחוש להיסח הדעת, אמנם כתב דיש לדחות דסיים במה דפתח שקורין לפניו באופן שאינו יודע לקרות.

דף יט ע"א

(א) רש"י ד"ה תנא, ללמדו חפינה מולכין אותו לבית אבטינס ששם הקטורת מצויה. ביאר **השפת אמת** דהוא משום שהם צריכים ללמדו בקטורת עצמה, והקשה אמאי לימדו אותו בקטורת עצמה דאיכא בזה קצת הפסד קטורת ולא בשאר דברים שאפשר ללמדו גם בלשכת פרהדרין, ותירץ, דאפשר דחפינת קטורת אינה דומה לשאר דברים והיא יותר קשה. ועוד, דלא נטלו קטורת הראויה להקטרה אלא סממנים שלא נגמרו עדיין.

(ב) גמ' לשכת הפרוה, הריטב"א כתב דנקראת פרוה ע"ש שהיה מגוש אחד ששמו פרוה, והיה חופר מחילות תחת המקדש כדי שיראה עבודת יוהכ"פ לפני ולפנים, והרגישו אותו כשהיה חופר בעזרה והרגוהו, וקראו לשכה במקום זה על שמו. **(וכן פירש ר"ח לקמן לה.)** והרמב"ם (מדות, פ"ה, מ"ג) ורש"י לקמן (לה.) ד"ה פרווה כתבו, דמכשף אחד בנאה ושמו פרווה.

(ג) גמ', ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה. כתב התוס' יו"ט (מדות פ"ה,

יש לומר משום הסיפא שלא ישן בטליתו של בעל הבית דלא שייך אלא באכסנאי.

(יב) שם. הקשה הרש"ש, מדוע נקט ביצים, הא איכא מילי טובא דמביאים לידי חימום כמבואר לעיל בסמוך, ועל כן פירש, דמשום דשכבת זרע דומה ללובן ביצה המוזרת יש לחוש כשאוכל הביצים ישפכו על בגדיו ויראה כשכבת זרע, ולפי זה איירי בגומע הביצים כשהם חיות.

(יג) גמ', והתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר, כתב **השפת אמת** דאין הכוונה שאסור לישב בקביעות בשני מקומות, וכן אנו רואים מעשים בכל יום שעושים כן, אלא נראה דוקא דומיא דמעשה דהכא דנשאו ליומא ולפיכך יש לחוש יותר נדכיון שהוא רק יום אחד לא ידעו העולם מי אביהם], ובהגהות הגרי"מ בידרמן שם כתב, דממעשים שבכל יום ליכא ראייה דבזמן הזה לאחר תקופת רבינו גרשום, אינו נושא אשה במדינה אחרת אלא לאחר שמתה הראשונה או נתגרשה, ובכחאי גונא לא אסר רבי אליעזר בן יעקב כמו שכתב **הבית מאיר** (אעה"ז, סי' ב').

(יד) גמ', והאמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה ליושב ז' נקיים. נחלקו הראשונים אי צריכה בדיקה והפסק טהרה באותם שבעה נקיים, הריטב"א (נדה סו.) הביא בשם יש אומרים, **(וכן כתב הר"ן בשם איכא מאן דאמר בשבועות פרק ב' ה: מדפי הרי"ף)**. אמנם הר"ן שם הביא דהראב"ד והרמב"ן כתבו דאינה צריכה הפסק טהרה, משום דראיה מחמת חימוד מועטת היא ובודאי הפסיקה בטהרה, ומיהו בדיקה בעינן תחילתן וסופן, כיון דנקיים הם וכן נראה מדברי התוס' ד"ה והאומר שהזכירו דבעינן בדיקה ולא הזכירו הפסק טהרה, ודעת הרשב"א (נדה סו.) דאינה צריכה אפילו בדיקה לפי שאינו אלא חששא בעלמא.

(טו) תוס' ד"ה יחודי בעלמא, ועוד הקשו היכי שרי ליחודי בהדייהו וכו'. הרשב"א (יבמות לז:) הביא תירוצו, דשאני רבנן דזהירי, ועוד דשאני הכא דחששא בעלמא מדרבנן דידעי דאסירא להו ומיזהר זהירי בה שרו רבנן. וכן מבואר ברמב"ם (איסורי ביאה פ"א, ה"י) אך דחה הדברים, דהא לא חילקו בין איניש דעלמא לתלמיד חכם. ותירץ, **(וכן תירץ הרמב"ן ביבמות שם)** דהכי קאמר, לעולם שלוחי הוו משדרי ומודעי להו מעיקרא, ומיהו לא סמכי אפקיעת שמיהו אלא יחודי בעלמא הוא דמיחדי להו.

(טז) מתני', והשביעוהו. הפרי חדש (מים חיים הל' ערב יום הכיפורים פרק א') הקשה, אמאי צריך להשביעו הא היו יכולים לראות דרך פשפש כמבואר בגיטין (נד:): ותירץ, דתקנתא דשבועה עדיפא דמהני אף לכל השנה, והרש"ש תירץ, דהיו חוששים שמא הרואים עצמם יהיו צדוקים שלא היו מכירים בהם, ומבואר בסנהדרין (נב.) דהיו מהם בסנהדרין.

(יז) שם. הפרי חדש (הובא באות הקודמת) הקשה מה מהני השבועה הא לפי דעתם הפרושים טעו ואף שלא חשבו לקיים השבועה היו נשבעים לשקר דהא אנוסים הם, ותירץ, דכיון שהם יודעים שמשביעים לכל כהן גדול איכא בינייהו מאן דחמירא ליה שבועה ולא היו נכנסים כלל לענין זה. ובספר עבודת ישראל (הובא בספר עיני שמואל כאן) הקשה, דהא לשיטתם לא חלה השבועה דהא אין שבועה חלה לבטל את המצוה, ויתירץ בספר עבודת ישראל דמאחר שהיו משביעים אותו שלא ישנה דבר מכל מה שאמרו לו, ועשו אותו שליח על זה, אין יכול לשנות דאם ישנה

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף יט

כד כפלו התשע"ד

הריטב"א דתוספות תירצו, דבנדרים איירי גבי קרבנות של כהן דאיהו מצי עביד, והא דרב הונא גבי קרבנות של ישראל. **והריטב"א** דחה התירוץ דהא סתמא איתמר הכא והתם.

ט בא"ד, לא נפקא לן מינה מידי לענין מודר הנאה וכו'. הקשה הגבורת **ארי**, מה החילוק בין מודר הנאה, לאמר לא בעינא שיקריב כהן שבאותו משמר, דגבי מודר הנאה מחמת אותו חלק קטן דהכהנים שלוחי דידן חשיב דהכהן מהנהו, אם כן גבי אמר לא בעינא וכו' נמי, אף שהכהן שלוחו רק בחלק קטן, מכל מקום יש לו כוח לעכב מחמת אותו חלק. ועוד הקשה, דאי הנפקא מינא לאבעיא אי שלוחי דידן או דרחמנא, לענין בעלות על מי יקבל הבשר והעור, הא מצינו למיפשט **מברייתא דבבא קמא** (קט:), דאיתא התם דכהן שמקריב במשמר שאינו שלו הבשר שבשכר העבודה ועורה שלו, ואם היה בעל מום שאינו יכול לעבוד, נותנה לכהן שבאותו משמר, ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה, ומוקי התם ביכול לעבוד על ידי הדחק ומשום הכי מצי משוי שליח, ומשמע דבאינו יכול לעבוד על ידי הדחק נותנה דוקא לכהן שבאותו משמר, וכל שכן זר גמור דאינו יכול ליתן לכל כהן שירצה, והניח בצריך עיון עיין שם.

י בא"ד, הגבורת **ארי והשפת אמת** הקשו, דאי איבעיא דגמ' היתה אי שלוחי דידן בלבד, או שלוחי דרחמנא נמי נינהו, מאי מקשה ממתני' דקאמרי שלוחינו ארב הונא דקאמר דכהני שלוחי דרחמנא נינהו, דלמא קרו ליה שלוחינו כיון דהוא גם שליח דידן, **והשפת אמת** תירץ, דהכי פריך דהו"ל למימר שלוחינו ושליח המקום כיון דהוא גם שליח דרחמנא.

יא גמ', **והא תולעים יוצאים מחוטמו**. פירש **רש"י בד"ה מחוטמו**, שהיה ראשון לאיברים ליכנס לבית, לפי שהוא בולט לפניו. **והתוספות ישנים** הקשו, דהא ידיו שנטלו הכף והמחתה נכנסו קודם, ועל כן פירשו, דהוא מדה כנגד מדה דנענש על שהריח שלא לצורך, וכן פירש **הריטב"א**. **והשיח יצחק** יישב את קושית התוספות ישנים, דאמנם המחתה נכנסה קודם חוטמו, אבל עד שלא נכנסה לגמרי כבר נכנס כל חוטמו. **והיעב"ץ** דחה הוכחת **רש"י** מהנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו, דחוטמו נכנס אחרון, דהתם שהולך דרך אחוריו ודאי חוטמו נכנס אחרון, מה שאין כן כשהולך לפניו, דרגלו נכנסת ראשונה. וביאר כהתוספות ישנים **והריטב"א**, והוסיף עוד לבאר דאף על פי שלא נתכוין ליהנות וריח אין בו מעילה, מ"מ איסורא איכא.

יב גמ', **ומצאו ככף רגל עגל בין כתיפיו**. כתב **הריטב"א** דהירושלמי **דפירקין** (הלכה ה') הקשה, הא כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לשרת בקודש, ודרשינן אפילו אותם שנאמר עליהם ודמות פניהם כפני אדם, ותירצו דשאני הכא שלא נעשה הקטורת כמצותו. **והמהרש"א** כתב, דלא קשיא מידי, דהא הכא איתא ביציאתו נוגף דהיינו כשיצא מקודש הקדשים, דהיינו בהיכל ששם היה רשות למלאך ליכנס כמו שכתוב עד צאתו.

יג גמ', **עליו הכתוב אומר ולא אותי קראת יעקב**. **המהרש"א** ביאר דישראל הוא לשון מעלה וחשיבות, ויעקב הוא לשון עקב ושיפלות, ולהכי פותחים בשמע ישראל, ועל כן מי שאינו קורא קריאת שמע כהלכתו נקרא יעקב, ועליו נאמר ולא אותי קראת יעקב, דהיינו שאין אתה מכוין לשמו

מ"ג) דנראה לו שללשכת המדיחין היו שני פתחין לעורה, פתח אחד המשמש לעוסקים במלאכת ההדחה ליכנס ולצאת בה, והפתח השני היה בסמוך לבית הפרוה, ובאותו פתח היתה המסיבה עולה. זאת משום דאי אפשר שהכהן הגדול יעלה לבית טבילתו דרך המקום שמדיחין בו. **והתפא"י** כתב, דהיה כבש עולה מחוץ לבית המדיחין. והא דלא עלתה מסיבה מהעזרה להדיא לבית הפרוה, משום דבית הטבילה זה היה מיוחד רק לכהן גדול ביום הכיפורים, וכולם מביטים בו, ומשום צניעות לא ראוי שיעלה לעיני כל לבית טבילתו. וכן כתבו **התוס' לקמן** (לא). **ד"ה וכולן**.

ד גמ', **לשכת הגזית**, **הריטב"א** ביאר שהיתה בנויה מאבני גזית שנגררו בחוץ, שלא נאסר אלא במזבח, אבל בשאר מקומות מותר ובלבד שיגררוהו בחוץ. והביא עוד דיש שפירשו שנקרא כן משום ששם דנין את הכהנים ומסלקים את הכהנים הפסולים והוא מלשון ויגו שלום.

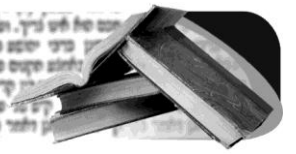
ה תוס' ד"ה ששם וכו', י"ל דבשר קדשים מדיחים על השולחנות וכו'. **התוס' יו"ט** (מדות פ"ה, מ"ג) הקשה מהא דאיתא **בשקלים** (פ"ד, מ"ו), דעל השולחנות של שיש מדיחים את הקרביים. וכן איתא **בתמיד** (פ"ד, מ"ב) אמנם בתמיד שם איתא דבלשכת המדיחין היו מדיחין את הכרס, **והמפרש** שם פירש, דלא רצו להדיח את הכרס עם הקרביים, משום שהיה מלוכלך מאוד וילכלך אותם.

ו רש"י ד"ה שער הדלקה וכו', לא ידעתי למה נקרא ששם כך. **במתני' דמדות** (פ"א, מ"ד) הגירסא שער הדלק שער הבכורות, וביאר **הרע"ב**, דנקרא שער הדלק שהיו מכניסים דרך שם עצים של מערכה הדולקים על המזבח, **והתפארת ישראל** הביא דיש שפירשו דנקרא כן משום שבו מכניסים בכל יום אש הדיוט למזבח, דמצוה להביא מן ההדיוט. ומה שנקרא שער הבכורות פירש **הרע"ב**, משום ששם היו מכניסים את הבכורות ששחיתן בדרום, וביאר **התפארת ישראל**, דכיון דהבכור כולו לכהנים כקדשי קדשים, עלולים לטעות ולפסלם כשישחטו בדרום ככל קדשי קדשים, הלכך קבעו שער מיוחד לכניסתם בדרום, להודיע דהו כשאר קדשי קלים דשחיתתן שם.

ז רש"י ד"ה לימא תיהוי, מתני' דקתני אתה שלוחנו תיובתא דרב הונא וכו', הקשה **הגבורת ארי**, הא זקני כהונה השביעוהו כמבואר במתני', ואם כן לא קשה מידי דהא טעמא דרב הונא דכהני שלוחי דרחמנא נינהו, משום דמי איכא מידי דאנן לא מצי עבדי ושליח דידן מצי עביד, ושייך דוקא בזר, אבל כהן לכהן דאיהו מצי עביד, שליח נמי מצי עביד. ותירץ, דהראיה מהסיפא דקאמר אתה שלוחינו ושליח ב"ד והב"ד זרים הם, ורש"י לא סיים הראיה וכתב וכו', אי נמי דפריך מהרישא, דהא השבועה היתה שלא לשנות בעבודת הקטורת של פנים, ועבודת יום הכיפורים אינה כשרה אלא בכהן גדול, ואף על גב דכל הכהנים ראויים להיות כהנים גדולים, מכל מקום השתא מיהא הדיוטות נינהו, ושייך בהו האי סברא דמי איכא מידי וכו', וסיים דראשון עיקר משום דחשיבי ראויים לעבודת כהן גדול מצו למשווי שליח.

ח תוס' ד"ה מי איכא מידי וכו', תימה דבפרק אין בין המודר וכו'. כתב

דף יט ע"ב

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף יט – דף כ

כד כסלו – כה כסלו התשע"ד

(ב) גמי, א"ל שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני, בהגהות המהרש"ם הביא את המהרי"ל הלכות יום הכיפורים שכתב בשם הרוקח, דקאי דוקא על עבירות שעבר ביום הכפורים עצמו, אבל עבירות של כל השנה גם ביום הכפורים מסטין.

(ג) רש"י ד"ה תורמין את המזבח, ונותנו במזרחו של כבש ונבלע במקומו, התוס' לקמן (כא). ד"ה נבלעין כתבו בשם ר"ת, דדישון מזבח החיצון לא היה נבלע במקומו, וכן כתבו התוספות ישנים בשמו. וכן כתב המפרש סוף פ"ק דתמיד.

(ד) תוס' ד"ה אהיבא קיימינן, ובפרק המזבח מקדש דקאמר רב כי הכא וכו', המהרש"א פירש דהוה קשיא להו דהתם קאי אמתני' דהתם (איברים שפקעו מעל המזבח) דמפרש לה רב בשרירי, ועליה קאמר חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה ואיירי מדאורייתא. אם כן לא קשה ממתני' דהכא, דהתם אפשר לומר דאיירי בתרומת הדשן, והכא לא איירי בתרומת הדשן אלא בהרמת איברים, ועל כן פירשו דפריך התם למסקנה דהכא דאיירי מתני' בתרומת הדשן. והשיח יצחק ביאר, דהתוס' הוה קשיא להו איפכא, דמאי פריך רב כהנא התם על רב ממתני' דהכא, הא אפשר לומר, דרב איירי בהרמת איברים, ומתני' דהכא למסקנה דהכא איירי בתרומת הדשן, דעל זה אמרינן דקאמר רחמנא תן בוקר לבוקרו כמו שיראה לחכמים, אבל בהרמת איברים דלא מצינו שנמסר הדבר לחכמים, אמרינן דמדאורייתא חציו להקטרה וחציו להרמה, וחצות דוקא עושה עיכול.

(ה) תוס' ד"ה איברים וכו', ועוד דבסיפא גבי איברים הוא דמפליג וכו'. כונתם להא דמפליג בסיפא בין קודם חצות ללאחר חצות. הקשה השיח יצחק, מנין לתוס' דהפלגה זו דחצות היא קודם הרמה ולאחר הרמה, דאדרבה משמע דבהרמה לא מיירי, דהא בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר, וחצות שייך לענין עיכול בלבד, ועל כן פירש כונתם, דמשמע דדוקא בסיפא גבי איברים שפקעו שייך לחלק בין קודם חצות ללאחר חצות, וקודם חצות לא חשיבי כמעוכלים, אבל ברישא גבי גחלת, אפילו קודם חצות לא יחזיר, דחשיבא מעוכלת ועומדת, והשתא מייתו התוס' ראיה, דהא דדייק הש"ס התם הא על גבי מזבח יחזירן אינו משום דאיירי קודם תרומת הדשן ולהכי יחזיר, דלא מסתבר דמשום הכי יחזיר, דהא איכא בלאו הכי טובא דשן. ואין לפרש דיחזיר משום שלא נתעכלה עדיין, דהא כבר מיתוקדא וקיימא כמו שדייקו התוס' לעיל, אלא על כרחך יחזיר משום דאית בה מששא, וליתא נמי אפר ואינה ראויה להרמה, ויחזיר משום שלא נגמרה מצותה, וכיון שכך, אף לאחר תרומת הדשן יחזיר מהאי טעמא, דלא נפטרה גחלת זו על ידי הרמת הדשן כיון שלא היתה ראויה להרמה באותו זמן. ושפיר קשה לרב.

(ו) בא"ד, וי"ל דמן המעוכלות היה נוטל, כדמשמע בתמיד שהיה חותה מן המעוכלות הפנימיות. הקשה היעב"ץ, דהתם בתמיד איירי בתרומת הדשן שחתה במחתה, אבל אפר שבתפוח שגורפין בפסכת לא שמעינן שהיה מלקט ממנו גחלים.

דף כ ע"ב

(ז) תוס' ד"ה אלא וכו'. בסה"ד, ובפרק שני דמגילה דקאמר כל הלילה

של הקב"ה אלא מתעסק בדברים אחרים.

(יד) גמי, ודברת במ, במ ולא בתפילה. כתב השפת אמת דלולי פירוש רש"י ותוס' היה מפרש דקאי על המשך הפסוק בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, דמוזא דרשו חז"ל דקורין ק"ש בשיבה והליכה, ועל זה אמרינן דדוקא בקריאת שמע שרי, אבל בתפילה חייב לעמוד כעומד לפני המלך.

(טו) גמי, ודברת במ, במ יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים. בחידושי הגאון רבי עקיבא איגר (ברכות טז). הביא דתלמודי רבינו יונה (דף ט: מדפי הרי"ף) פירשו, במ יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים, דהיינו דרק מפני היראה ומפני הכבוד שרי להפסיק בקריאת שמע ולא בדברים אחרים, והא דכתיב ודברת במ, עשה אותם קבע פירוש דהיינו שיהיו כל דבריך בזה, וכדאמרו בירושלמי מכאן שהשח שיחת חולין עובר בעשה. והקשה, מהא דאיתא הכא ביומא, השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת במ ולא בדברים אחרים, ומבואר ד"ולא בדברים אחרים" היינו בדברים שהם חולין בלא קריאת שמע.

(טז) גמי, הא בפרק ראשון הא בפרק שני. כתב הריטב"א דיש שפירשו דהא דאיתא התם בפרק ראשון, היינו לרב דסבירא ליה דבעי כוונה בכל פרק ראשון, אבל אנן קיימא לן דחובת הכוונה אינה מעכבת אלא בפסוק ראשון, ויש אומרים דלענין דלא לשווי עראי בקריצה וברמיזה אפילו רבא מודה. וכן כתב הרי"ף בברכות ט: מדפי הרי"ף.

(יז) גמי, ודברת במ במ ולא בתפילה, הריטב"א הביא לפרש דאתי למילף הא דאיתא בשבת (יא). חברים העוסקים בתורה מפסיקים לקריאת שמע, ואינן מפסיקים לתפילה. (וכן פירשו התוספות ישנים ותוספות הרא"ש) אי נמי, שלא יאריך בתפילה יותר מדאי שיתבטל הרבה מתורתו שלא להניח חיי עולם ולעסוק בחיי שעה.

(יח) גמי, מאי צרדא אמר רב הונא צרתא דדא, רש"י פירש, דהיא האצבע הסמוכה לגודל. והריטב"א כתב דר"ת פירש, דהיא האצבע הארוכה שהיא כנגד הגודל, ובה נשמע הקול יותר.

(יט) גמי, אמריתו אמאי לא אתי משיח, המהרש"א פירש, דקאי איום הכיפורים שהשם יתברך שמו מכפר עונם ומנוקים מכל עון, וסבורים שמיד בצאת יום הכיפורים ובא משיח, והשיב להם, דאינו כן דהא האידנא יום הכיפורים ועדיין חוטאים, וחטא זה לא נתכפר דאין יום הכיפורים מכפר אלא על ידי תשובה.

דף כ ע"א

(א) גמי, אמר ליה לפתח חטאת רובץ, פירש רש"י, יצר הרע מחטיאן בעל כרחן. כתב המהרש"א דאף על פי שניתן לאדם כח הבחירה לגבור על יצר הרע, כדכתיב ואתה תמשול בו, מכל מקום יש להם קצת התנצלות דבלא בריאת היצר הרע לא היו חוטאים. ועוד כתב לפרש [דלא כרש"י], לפתח חטאת רובץ היינו לפתח שיתנו לעצמם לבא לידי חטא. שעל ידי שאינם ישנים בביתם בלילה ומשחקין בלילה וחושבים לעשות מצוה זכר למקדש זה מביא להם לידי עבירה זו. והשפת אמת כתב, דלפי פשט המקרא וכמו שתרגם התרגום, "ליום דינא רבא חטאך תטיר". היינו דהשיב להם שלא יענוש אותם עכשיו שהרי על זה ברא גיהנום ולעתיד לבא יענישם.

הדרך היומיומית

מוסכת יומא דף כ – דף כא

כה כסלו – בו כסלו התשע"ד

ה', הוא בעיצומו של יום דאיכא חולשא דתענית.

דף כא ע"א

(א) גמ', ומשתחוים רווחים, וברש"י בד"ה משתחוים וכו' פירש, שלא ישמע איש וידוי של חבירו שלא יכלם. ובע"פ יוסף הקשה בשם היפה תואר שהרי אין להשמיע קול בתפילה, [ועיין סוטה לב: דאיסור השמעת קול בתפילה הוא עצמו משום התקנה שלא לבייש את עוברי עבירה]. ותיירך דדוקא קול גדול אסור אבל להשמיע קצת שרי, הלכך אילו היו סמוכים זה לזה היו שומעים.

(ב) גמ', שם. כתב הרמב"ם בפירוש המשניות דלא היו לוחצים זה את זה לרוב מוראם וישובם במקום ההוא.

(ג) גמ', דתנן עשרה ניסים נעשו בבית המקדש. כתב העיון יעקב דאפשר שהכל בזכות אברהם שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בהם.

(ד) גמ', ולא הסריח בשר הקדש מעולם. ביאר הריטב"א דהנס היה בגוונא שלא היה להם פנאי להקטיר את כל האיברים שנתרו מבערב היו מעלים אותם לראש המזבח, דהתם ליכא לינה כדאינתא בזבחים (פז). והיו עומדים שם שניים ושלושה ימים עד שיהיו שיתפנו להקטירם, ואפילו הכי לא הסריחו מעולם.

(ה) גמ', שם. הא דכאן נקט "מעולם" כתב התוספות יום טוב בשם מדרש שמואל, דאפשר דאתי לאתווי דנס זה היה אפילו בבמות, אי נמי בשילה נוב וגבעון, והוסיף, דכן היה במשכן שבמדבר.

(ו) גמ', ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים. לכאורה צריך ביאור מה גדול הנס בזה, וביאר התוספות יום טוב דיצר טוב ויצר הרע הם כשני אויבים המתקוטטים וכשאחד קרוב להיות מנוצח הוא מתחזק ביותר כשרואה שכלתה אליו הרעה, וכן הווי גבי כהן הגדול ביום הכפורים ועל כן היה קרוב מאוד שיהיה בעל קרי.

(ז) גמ', ולא נמצא פסול בעומר. בביאור הרבותא בזה עיין במלאכת שלמה שהביא מתשובת הרשב"א (סי' נ"ב) דהרבה פסולין יש, ואם באתי לכתוב את כולן יארך הענין, אלא הריני כותב לך קצר. שאם ריבה מידת עשורו או מיעט פסל, וכן אם קמצן זר אונן או טבול יום וכו', וכן אם עלה בידו צרור או גרגר מלח, וכן אם ריבה שמנה או חיסר ועוד אחרים. ובודאי דהוי נס גדול שענינים אלו לא אירעו מעולם.

(ח) גמ', ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם. הא דנקט הכא בירושלים כתב התוספות יום טוב בשם דרך החיים דבבית המקדש ליכא חידוש כל כך שלא היו שם דברים מזיקים כאלו, והא דנקט "מעולם", ביאר בשם המדרש שמואל, דאפשר דאתי לאתווי דאפילו שלא בזמן שבית המקדש קיים היה נס זה, דקדושת הארץ לבדה כדאיתא להציל מנחש ועקרב.

(ט) גמ', פתח במקדש וסיים בירושלים, הקשה השבות יעקב (הובאו דבריו בענף יוסף) הא תנן בפ"ד דראש השנה, יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת. במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, והרמב"ם (בפירוש המשניות) שם פירש, שתיבת במקדש היינו נמי ירושלים, ואם כן הכי נמי נימא הכא ומה מקשה פתח במקדש וסיים בירושלים. ותיירך, דאדרבא כיון דפתח במקדש וסיים בירושלים מוכח דהכא מקדש אינו כולל את

כשר להקטרה וכו'. השיח יצחק ביאר דבשלמא לפירוש רש"י דזבחים, דלכולי עלמא חציו להרמה, אלא דבמקום הצורך מסרן הכתוב לחכמים להקדים אתי שפיר, דלהכי לא נקט כל הלילה כשר להרמה, משום דלכתחילה חציו להרמה, ולא דמי לכל הלילה כשר להקטרה דמדאורייתא לכתחילה מקטירין כל הלילה, אבל לתוס' דלכתחילה כל הלילה מדאורייתא קשה, אמאי לא מני לה התם.

(ח) בא"ד השפת אמת תירץ קושית התוס', דלא תני התם במגילה אלא דברים שכשרים רק בלילה בלבד ולא לאחר מכן, מה שאין כן הרמה שיכול להרים גם ביום שלאחריה.

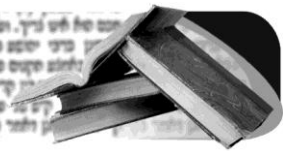
(ט) תוס' ד"ה משום וכו', משמע דאפילו תרומת הדשן שהיא עבודת לילה אינה כשירה אלא בו. הקשה השפת אמת, דלפי זה צריך להיות דכל הז' ימים שמקריב הקרבנות דיום הכיפורים כדי להרגילו בעבודה היה צריך לתרום גם תרומת הדשן דהא ביום הכיפורים אינה כשרה אלא בו, ולעיל במתני' (יד.) הזכיר תרומת הדשן בכלל שאר עבודותיו.

(י) גמ', א"ל אבוב לחרי המהרש"א (בחידושי אגדות) ביאר, דהמשל דומה לנמשל. שהאבוב הוא כלי זמר חשוב שהיה בימי משה, כמבואר בערכין (י:.) וקול זמר זה אינו מקובל לגרדאי, שהם רגילים בכלי זמר הגרועים. והנמשל הוא בגבר מלשון גברא בלשון הקודש בכמה מקומות במקרא, והוא מכריז עמדו כהנים לעבודתכם והוא אינו מקובל בעיניך, אלא כקול תרנגול הגרוע בהשמעת קול.

(יא) רש"י ד"ה כבר אמר וכו', כבר פעם אחת היה מעשה שהיה כהן גדול מתודה וכו', הקשה השיח יצחק, הא איתא בתמיד (ל:) ויש אומרים אף קולו של כהן גדול בשעה שהוא מזכיר את השם ביום הכיפורים, משמע דלההוא מ"ד בכל שנה היה נשמע קולו. אמנם התוס' יו"ט (שם) כתב דאין נראה שיהיה קולו של כהן גדול בלבד נשמע למרחוק אלא ביחד עם קול שאר ישראל, ולפי זה אתי שפיר. והעיני שמואל תירץ, דמה דאיתא בתמיד כל הקולות שהם נשמעים ביריחו כתב בספר עבודת ישראל (דף קב:), וכן כתב הראב"ד בתמיד (שם) בשם חסיד אחד, שהוא מעשה נסים. ודוקא ביריחו היה נשמע, משום שיריחו הוויא כמו ירושלים מפני שהיא תחילת כיבוש ארץ ישראל והחרימה יהושע להיות קודש, מה שאין כן הכא, דאיירי בקול שנשמע מדרך הטבע ולא מדרך הנס בכל ג' פרסאות, וע"ז אמר דבפעם אחת שאמר כהן גדול אנא ה', היה קולו נשמע בכל הדרך עד יריחו דהיינו עשר פרסאות. מה שאין כן בכל שנה, היה קולו נשמע בדרך נס רק ביריחו.

(יב) גמ', אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי וכו' הקשה המהרש"א הא במכות (כד.) איתא, וכבר היו ר"ג מהלכין ושמעו קול המונה של רומי, ותיירץ, דהתם איירי בלילה דליכא קול גלגל חמה כל כך כדאיתא לעיל בסמוך.

(יג) גמ', ואע"ג וכו' והכא ליכא חולשא. ביאר המהרש"א, דהכא בגביני כרוז לא איירי ביום הכיפורים דהא אמר שבא המלך בדרך, וביום הכיפורים יש בו איסור תחומין ושאר תעניות לא היו בזמן שבית המקדש היה קיים. והיעב"ץ פירש, דמעשה בגביני כרוז היה בלילה הסמוך לעמוד השחר, דאכתי ליכא חולשא דתעניתא וקולו של כהן גדול שמזכיר אנא

הדרגת היוזמי

מסכת יומא דף כא – דף כב

כו כסלו – כז כסלו התשע"ד

ירושלים. עוד הקשה, למה לא הזכירו תחילה את ניסי ירושלים שנבנתה קודם המקדש, עוד בימי דוד המלך, דהמקדש נבנה רק בימי שלמה המלך, ותירץ, דנרמז שלא נהגו ניסי ירושלים עד אחר שנבנה בית המקדש.

י) גמ', סילוקו כסידורו וכו', כתב הריטב"א דבשעת שימה ולקחה היה חם הרבה עד שיצא ממנו הבל כלחם היוצא מן התנור, ועל פי זה ביאר את הגמ' לקמן (בעמוד ב') שהיו מראים לעולי רגלים את השולחן ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום, שהיה חם כביום סידורו, והדרך היחידה להראות את חום של הלחם היה בהבל שיצא ממנו. אמנם תוס' במנחות (צו: ד"ה סילוקו וכו' כתבו, דלמאן דאמר שאפיתו אינה דוחה שבת שם (צה: הרי לא היה חם בשעת סידורו. ובשטמ"ק שם (אות ט"ז) הוסיף, דלהאי מאן דאמר הא דאמר הפסוק לחם חם ביום הלקחו לא דוקא, ומה דאמרינן סילוקו כסידורו היינו שהיה רך, וכן איתא בתוס' מנחות (כט: ד"ה סילוקו, ובתוס' חגיגה (כו: ד"ה סילוקו, אמנם רש"י בחגיגה שם ד"ה סילוקו פירש דהוי חם וכדעת הריטב"א.

דף כא ע"ב
יא) גמ', אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים וכו'. כתב הריטב"א דלא הגביהו את הלחם בלבד משום שאי אפשר לסלק הלחם מעל השולחן אלא בשבת, ורוב ימי הרגלים אינם בשבת. וצריך ביאור מלשון "סילוקו" כסידורו, דמשמע דאיירי בשעת סילוקו והיינו דוקא בשבת שאז היו מסלקים. (א.ל.).
יב) גמ', ומי הוה עשן במערכה וכו'. הקשה השפת אמת דיש לחלק בין המערכה הגדולה לשאר המערכות, דרק במערכה הגדולה היה אש מן השמים, ולא בשאר המערכות, ואם כן היו צריכים לנס בעשן שאר המערכות.
יג) גמ', והתניא חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני וכו'. הקשו תוס' ישנים תוס' הרא"ש ריטב"א ותוס' ר"י הלבן, למה לא חשיב נמי שמן המשחה, ותוס' ישנים תירצו, דלא חשיב אלא דברים שהיו באין לצורך המקדש דוקא. ותוס' ר"י הלבן תירץ, דלא חשיב אלא דברים שהיו מונחים בבית המקדש עצמו, ושמן המשחה לא היה מונח בבית המקדש. ותוס' הרא"ש והריטב"א תירצו, דשמן המשחה אף בבית ראשון לא היה בכל עת עמדו על מכונן, שכבר נגנו בימי יאשיהו.
יד) גמ', מצוה להביא מן ההדיוט. כתב הריטב"א דהיינו דוקא במזבח החיצון שמביאין לה מן ההדיוט - ממדורת בית המוקד. אבל במזבח הפנימי אין מוליכין ואין מקטירין אלא בגחלי קודש ממערכה שבמזבח החיצון העשויה לכך וכדלקמן (לג). וכתב בשם הראב"ד, דבזה טעו בני אהרון שהשוו מזבח הפנימי לחיצון.
טו) גמ', רבוצה כארי וכו'. ביאר המהרש"א בחידושי אגדות, דבית ראשון נבנה על ידי שלמה המלך שהיה משבט יהודה שנמשל לאריה כדכתיב גור אריה יהודה, אבל בית שני נבנה ע"י מלכות פרס ומצינו שנדמה לכלב (בפ"ק דראש השנה) והשגל יושבת אצלו כלבתא.
טז) רש"י ד"ה ארון וכו', ורוח הקודש לא היתה בנביאים משנת שתיים וכו'. דהיינו מתחילת בנין בית המקדש והשפת אמת העיר דלא מסתבר

דף כ"ב ע"א

א) מתניתין, רצין ועולין בכבש, בתוס' הרא"ש ובתוס' ישנים הקשו, מהא דאיתא בירושלמי שאסור לכהנים לרוץ על הכבש, וילפינן לה מקרא דלא תעלה במעלות על מזבחי, דבעינן שילכו עקב בצד אגודל, ותירצו שלא היו רצים ממש אלא ממהרים בהילוך עקב בצד אגודל, או דהאיסור הוא רק בשעת העבודה כגון הולכת איברים לכבש, אבל שלא בשעת עבודה מותר לרוץ. ועוד עיין בגבורת ארי, שהקשה כן מדעתו, דודאי בכלל מורא מקדש הוא שלא לרוץ בעזרה, וכל שכן בכבש של מזבח דגלי קרא דצריך אימה יתירה מן העזרה, בקרא דלא תעלה במעלות על מזבחי וגו'. ותירץ, דבריצה שהיא לצורך עבודה והיינו כדי לזכות בתרומת הדשן לא נפקא מכלל מורא, ושרי, אבל לרוץ לדבר הרשות ודאי אסור.

ב) מתניתין, התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס, עיין במאירי שביאר דלשון פייס מלשון פיוס, שנעשה כדי שתתפייס דעתם בכך ולא תהא ביניהם קנאה.

ג) מתניתין, ארבע פייסות היו שם. עיין בבעל המאור לקמן כו. (א. מדפי הרי"ף) שכתב והוי יודע כי בעלי הקרובות שהכניסו בפייסיהן בסדר עבודת היום ארבע פייסות טעו כולן במשנתניו, דהם הבינו דקאי על יום כיפור, ובאמת דקאי על שאר ימות השנה דהא ביום כיפור כל עבודות היום ככהן גדול דוקא, והרמב"ן במלחמות כתב, דאי אפשר שכל הפרק הזה נכתב בסדר יומא ואין בו דבר השייך ליום הכיפורים, ועוד, ששנו סתם ולא פירשו שהדברים לא שייכים ביום כיפור, ועיין בדבריו שהקשה

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף כב

כז כסלו התשע"ד

אמת דגם אם ימנה לדידהו [וכמו שכתב רש"י דהיינו לגולגלתם], מכל מקום אינו מנין ממש, שהרי לא בא לדעת את מספר הכהנים אלא היה נוקב במספר גדול ומונה רק לראות במי יפול המנין, וביאר דמכל מקום כיון שמוכר מספר על כל אחד זה הוא מנין.

ט) גמ', אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, כתב התוס' רי"ד דאף דאסור אף לדבר מצוה, מכל מקום על ידי דבר אחר מותר, אבל שלא לדבר מצוה גם על ידי דבר אחר אסור, והוכיח זאת מדלא מנה דוד את העם על ידי דבר אחר, וכן יואב וכל הסנהדרין למה לא מנו על ידי דבר אחר ויתנו המספר לדוד, אלא משום שכל רצונו היה רק לדעת את מספר העם ולא לדבר מצוה, דהא לא היה בעת מלחמה למנות עליהם שרי צבא וכדומה, ושמע מינה דשלא לדבר מצוה אסור אפילו על ידי דבר אחר. וכן פירש הרמב"ן (במדבר פ"א. ג'). והוכיח ממדרש רבה שם [ב' י"ז], דכל זמן שנמנו ישראל לצורך לא חסרו. ושלא לצורך חסרו, ואמרו דשלא לצורך בימי דוד. עוד ביאר שם באופן אחר, דגבי דוד נמנו גם הפחותים מבן כ'. ומה שהותר על ידי דבר אחר היינו דוקא מבן כ' ומעלה.

י) גמ', אסור למנות וכו' דכתיב ויפקדם בבזק. הקשה המהרש"א למה לא לומדים ממשא רבינו שהוצרך למנות את ישראל על ידי מחצית השקל, ומפורש בפסוק ולא יהיה בהם נגף בפקוד וגו' דמשמע ששולט עין הרע במנין להביא נגף. ותירץ, דאפשר לפרש דולא יהיה בהם נגף קאי על חטא העגל, והיינו שעל ידי מחצית השקל יתכפר להם חטא העגל, אבל במנין דשאל שהובא בגמ' לא הוזכר שם כפרה, ועוד דכיון שהכל בא משל שאול, אין אדם מתכפר בדבר שאינו שלו. והעיון יעקב תירץ, דמנין דפרשת כי תשא היה שלא לדבר מצוה, וכמו שכתב רש"י (שם) "כשתחפוץ לדעת מנינים", אבל קרא דויפקדם בבזק היה לצורך מצוה שיצא למלחמה, והשפת אמת תירץ, דקרא דמשה הווי ראייה שאסור למנות את כל ישראל, אבל במנין דשאל שמנה רק את היוצאים למלחמה, חזינן דגם חלקם אסור למנות.

יא) גמ', מתקיף לה רב אשי ממאי דהאי בוק לישנא דמיבזק וכו'. כתב הגבורת ארי (מהשמטות) דמכל מקום אחרי שמצאנו בפסוק של ויפקדם בטלאים דבעינן למנות על ידי דבר אחר, אם כן על כרחיך דבזק הוא לישנא דמיבזק דאם לא כן במה מנאם, ומה דאשמעינן בקרא תרתי זימני, משום שמואל, דלקמיה דאמר, כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור מתעשר.

יב) גמ', כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מתעשר, כתב העיון יעקב דדקדק לומר "כיון" שהוא לשון "מיד". והטעם שמתעשר מיד, כדי שלא יחדדוהו שמתעשר מגזילת כספי הציבור, דעל ידי שמתעשר מיד רואים שמזלו גרם ולפי שנתרומם מזלו, מצליח בדרכיו.

יג) גמ', ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו וכו'. הקשה בענף יוסף, איך יליף מדין עגלה ערופה שנאמר על זרע ישראל, לזרע עמלק הרשעים, ותירץ, שכשבא שאול להלחם בהם נתגיירו כולם, ולכן דן שאול קל וחומר שבאופן זה לא היה ציווי השם.

יד) גמ' כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה. כתב הגבורת ארי, דהאמר הזה מבהיל להניא לב חסר האמונה לומר חס ושלום לית דין

עוד, והאריך לבאר, שפייסות אלו שייכים גם ביום כיפור דעבודות אלו היו גם בכהן הדיוט.

ד) רש"י ד"ה ואם היו וכו', בכניסתן אין אחד מהן זוכה לתרום וכו'. הקשה הגבורת ארי מנא ליה לרש"י דהגורל הוא בין כולם דילמא רק בין השניים והשאר איבדו זכותן. וכתב השפת אמת דמדמהוצרכה המשנה שהיו "שניהם" שוין, ולא תנן ואם היו שוין משמע כרש"י. וכתב התוספות יום טוב דאי אפשר לעשות גורל בין שני כהנים (באופן הגורל שנהגו שם), דידעינן מעיקרא שאם יקבעו מספר שאינו זוגי, יזכה הכהן שהתחילו ממנו, ואם מספר זוגי, יזכה הכהן השני, והשפת אמת כתב על דאינו מספיק, דהא אפשר לעשות גורל באופן אחר, ותירץ, דחכמים תיקנו שיגרילו באופן קבוע. והקשה דמלשון המשנה אומר "להם" הצביעו, משמע לכאורה שרק לאותן שניים אומר, וכתב דאפשר שאם אותן שניים מתפשרין ביניהם לא הצביעו, ודוקא אם רצו לעשות פייס אז כולם נכנסים לפייס, ואם כן להכי תנן אומר "להם" דפירושו שבידם להחליט מאי בעו, ולא קאי על ההצבעה.

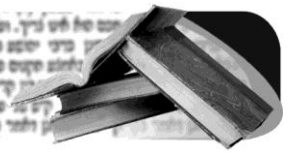
ה) רש"י ד"ה הצביעו. הוציאו וכו' בא הממונה ונטל מצנפת וכו' והממונה אמר כל שהמנין וכו' ומוציא מפיו מנין וכו'. מבואר בדבריו, שהממונה גם נטל המצנפת וגם הוציא המנין, ובתוס' ישנים וכן בריטב"א ותוס' הרא"ש הקשו, דאם כן הממונה יכול לכיין שיזכה מי שהוא ירצה, ולכן כתב תוס' ישנים שהממונה היה מונה ולא היו אומרים לו המנין. ובריטב"א כתב עוד, שגם אומר המנין לא היה יודע ממי יטלו המצנפת, וכן מבואר ברמב"ם (פ"ד מתמידין ומוספין ה"ג).

ו) רש"י ד"ה ואין מוציאין אגודל, לפי שאדם יכול להרחיק אגודל מן האצבע הרבה וכו'. ובפירוש המשניות להרמב"ם כתב, שהאגודל הוא נוח לפשטו ולקפצו, ושמה יפשוט אותו או יקפוץ אותו כשיקרב המנין לצאת.

ז) גמ' ותקנתא להך גיסא הואי וכו'. וביאר רש"י בד"ה ותקנתא להאי וכו' ובד"ה והאי גיסא וכו', דקושיית הגמ' היא שאין התקנה מפני התקלה שאירעה, אלא בשביל סידור המערכה וגיוזי העצים ומעיקרא בעו פייס. ובתוס' רי"ד כתב שלשון הגמ' אינו מוכיח כן, ונבאר דבריו נראה משום דלשון הגמ' אזיל אל התקנה של פייס שהיתה מטעם אחר ואי לרש"י הקושיא שלא היתה תקנה כלל והביא מרבינו ברוך, דקושיית הגמ' על טעם התקנה, וכי משום דאתו טובא הוא, והרי התקנה הייתה מחמת דלא אתיין, והוצרכו לתקן פייס וגם לשתף סידור המערכה וגיוזי עצים בשביל שיבואו. וכן פירש רבינו חננאל. ובתוספות ישנים הקשו על רש"י מה קושיא זו, דמכל מקום היתה תקנה לשם תרומת הדשן גם כן. ולכן פירשו כרבינו חננאל. ונבעיקר קושייתם צ"ע דהא רש"י ביאר דאמנם היה גם משום תרומת הדשן אבל לא כמו שחשבנו מעיקרא שהיה בשביל תרומת הדשן בלבד ולא היתה עבודה חשובה להצריך עבודה פייס אלא כעיון דגם עבור עבודות אלו היה הפייס הווי ענין חשוב המצדיק פייס מעיקרא].

דף כ"ב ע"ב

ח) גמ', ונימנינהו לדידהו וכו' מסייע ליה לרבי יצחק וכו'. הקשה השפת

הדרף היומיומי

מוסכת יומא דף כב – דף כג

כז כסלו – כח כסלו התשע"ד

לחכם לנדות לכבודו אינו שבח לתלמיד חכם וכו', ובסוף דבריו שם חילק, דהני מילי בסתר אבל בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש מפני שזה בזיון התורה, אלא נוקם ונוטר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה, ויסלח לו. וכתב **הכסף משנה** דביאר דגמ' דידן דברה אפרהסיא, ומקומות אחרים דמבואר שתלמידי חכמים היו מוחלים היינו בצינעא.

ג) ומה דכתב הרמב"ם שאם מחל נענש, כתב **הבית יוסף** (יורה דעה סי' של"ד) דהבין כן בסוגיין, דדברי ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יהוצדק דכל תלמיד חכם שאינו נוקם וכו' קאי על הא דאמרינן לעיל מפני מה נענש שאול וכו', ונתינת טעם דשאל נענש כיון שהיה תלמיד חכם ולא נקם, והביאו **הלחם משנה** שם, וכתב דפשטות דברי הגמ' לא משמע הכי, ומשמע שהיא מימרא בפני עצמה, ומה ששאל נענש היינו משום דהוי מלך, ואיתא בקידושין (ל"ב:) דמלך שמחל אין כבודו מחול.

ד) גמ', והכתיב לא תקום ולא תטור, ההוא בממון הוא דכתיב, והטעם דדוקא בממון כתב **היראים** (בסימן קצ"ז קצח [מ']), דדרשינן ב"ג מדות שהתורה נדרשת בדבר הלמד מעניינו, והפסוקים שם מדברים בעניני פעולת שכיר, עושק, גזל, לקט ופרט, כיחש ממון, ושיקר, שהם עניני ממון.

ה) גמ', שם. בספר **החינוך** (מצוה רמ"א) כתב כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים, ומשמע דלאו דוקא בממון. [וכן משמע מהמשך דבריו]. **והמנחת חינוך** שם (אות א') הקשה מסוגיין, ועיין **בחפץ חיים** (פתיחה לאוין ח' ט' בדה"א אבל צריך עיון) שהאריך בענין זה, ותיירץ, דבקושיית הגמ' לקמן והא תניא הנעלבין ואינם עולבין וכו', נדחה הא דאמרינן שבצערא דגופא שרי, ובאמת גם בצער הגוף אסור, כדאמרינן הנעלבין ואינם עולבין וכו'. ואף שהגמ' דחתה דנקיט ליה בליביה, כתב החפץ חיים דזה קאי רק על תלמיד חכם, משום דחרפו בפרהסיא ואיכא בזיון התורה, וכדאיתא **ברמב"ם** (פ"ז מתלמוד תורה הי"ג) דכשביזוהו בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו וכו' אלא נוקם ונוטר וכו'.

ו) גמ', אמר לו השאילני קרדומך וכו', למחר א"ל השאילני חלוקך וכו'. הריטב"א הקשה למה שינה את סוגי הכלים, ותיירץ, דאתי לאשמועינן דעוון נטירה שייך אף אם השני משאילו כלי שהוא יותר חשוב. [ואף שגירסת הריטב"א היא מגל וקרדום, מכל מקום לכאורה כן הסברא לגירסתנו בקרדום וחלוקן] עוד כתב, דאורחא דתלמודא לתפוס כלים מכלים שונים.

ז) גמ', והא תניא הנעלבין ואינם עולבין וכו'. הקשה הלחם משנה (פ"ז מתלמוד תורה הי"ג) מאי מקשה דילמא הברייתא איירי בשאר אדם שאינו תלמיד חכם, דרק תלמיד חכם צריך להיות נוקם ונוטר וכדברי **הרמב"ם** שם שזה בזיון התורה, ותיירץ, דמשמעות הברייתא שסתמה משמע דאיירי בכלום, וכן משמעות הפסוק שהביאה מואוהביו כצאת השמש בגבורתו משמע דאיירי בכלוהו. ואף דתירץ הגמ' דנקט ליה בליביה על כרחיך לא איירי בכלוהו אלא בתלמיד חכם, מכל מקום עיקר הברייתא שטוב להיות נעלבין ואינם עולבים וכו' איירי בכלוהו, אלא שתלמיד חכם נקיט ליה בליביה ועם הארץ לא.

ח) גמ', והאמר רבא כל המעביר על מדותיו וכו', הקשה הלחם משנה (שם) על פי **הרמב"ם** (שם) שחילק בין צינעא לפרהסיא אם כן אפשר

ולית דיין אלא במזלא תלייה, דחלילה לחשוב כן והחושב כן אין לו חלק באלקי ישראל ובתורתו, אלא כוונת הגמ' דסייעיה מחמת רוב מעשים טובים, והאריך לבאר שמחמת מעלתו ודבקותו של דוד המלך בהקב"ה גם בצרותיו וחסידותו, סייעו הקדוש ברוך הוא. ועוד עיין **באבן שלמה** (פ"א אות ח' בהערות אות ח') שביאר, דדוד היה במזל מאדים ולכן היה אדמוני ואף על פי כן העביר על מדותיו. ולכן שייך בו מה שאמרו כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וזה הפירוש בגמ' דידן דמריה סייעה ומשום הא.

טו) גמ', הא איכא נמי מעשה דבת שבע. הקשה **הגבורת ארי**, מה מקשה הגמ' על רב הונא, דילמא סבירא ליה כמאן דאמר **בשבת** (נו.) דכל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו, ולא חטא, ותיירץ בשני אופנים. א. דהא דמפרש דוד בשתיים דאוריה ודהסתה, אינו מדברי רב הונא אלא הגמרא מפרש לה שהם התרתי שאמר רב הונא, ועל זה מקשה מנא לן דאחת מהתרתי הוא מעשה דאוריה, דילמא במעשה דאוריה סבר רב הונא כמאן דאמר בשבת (נו ע"א) דלא חטא כיון דהוי מורד במלכות, אלא חטא במעשה בת שבע, ופליג אמאן דאמר התם דלא חטא, ומשני דאף אי סבירא ליה לרב הונא שחטא בזה, מכל מקום כבר נפרעו ממנו. ב. שבאמת שרב הונא עצמו פירש דהתרתי הם דאוריה ודהסתה, ואפילו הכי מקשינן דכיון דסבירא ליה שבמעשה דאוריה חטא, כמו כן צריך לומר שבמעשה דבת שבע חטא, כיון דשניהם מוזכרים באותו פסוק ואי אפשר לדרוש תרווייהו חד לזכות וחד לחובה, שוב הוכיח דרב הונא עצמו פירש את התרתי. מהא להלן איתא בגמ' פלוגתת רב ושמואל אם דוד קיבל לשון הרע, ואמרינן דרב הונא סבר כשמואל שדוד לא קיבל לשון הרע, ואם אינם מדברי רב הונא אלא הגמ' מפרש לה, מנא לן דסובר כשמואל ופליג אהאי מאן דאמר בשבת (נו.), שמא סבירא ליה כרב וסובר דבדאוריה לא חטא.

טז) גמ', נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל. הריטב"א הביא דר"ת **בספר הישר** דקדק מהלשון שלא נכתב שאול מלך ישראל בן קיש, שאין לעד לחתום בשום שטר פלוני עד בן פלוני, אלא פלוני בן פלוני עד. ופליג עליה, וכתב דאין דקדוקו מחוור, עוד עיין **ים של שלמה** גיטין (פ"ט סי' כה) דמבואר בדבריו, דמשאל בן קיש מלך ישראל לומדים רק דכשכותב פלוני בן פלוני עד נמי כשר, אבל לכתחילה מדין המשנה טוב יותר לכתוב פלוני עד בן פלוני.

דף כ"ג ע"א

א) גמ', כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש וכו'. ביאר המהרש"א (בדף הקודם) דהדמיון לנחש אתי לבאר, דכמו שהאדם ישופנו ראש דהיינו במקום עיקר חיותו, והנחש נאמר בו ואתה תשופנו עקב דהיינו במקום היותר שפל שבו, כך צריכה להיות נקמתו של תלמיד חכם, שאף אם חטאו נגדו בדבר גדול, לא ינקם אלא בדבר קטן, והא דאמרה הגמ' דמי שאינו עושה כן אינו תלמיד חכם, היינו או שאינו נוקם כלל, או שנוקם בדבר גדול ולא למד מהנחש שנוקם רק בעקב.

ב) גמ', שם. ו**הרמב"ם** (פ"ז מתלמוד תורה הי"ג) כתב דאף שיש רשות

הדרגת היוזמי

מוסכת יומא דף כג – דף כד

כח כסלו – כט כסלו התשע"ד

לכתחילה לכהנים אחרים, לא מצאנו שום קולא בחלל. ואף דלא מצאנו גם קולא בבעלי מומין לענין עבודה, מכל מקום מצאו שבכל מקום ממעטין חללים מדין קדושת כהונה יותר מבעלי מומין כמו לענין טומאת מת ולענין ברכת כהנים דבעל מום קאי בקדושתיה ולא חלל.

(יג) גמ', שם. היפה עיניים הביא מהירושלמי (ה"א) דלרבי אליעזר גם זר כשר. ומודה רבי יוחנן לריש לקיש, וכל מה שפסל רבי יוחנן היינו דוקא למאן דאמר שדורש אחרים פחותין מהן.

(יד) רש"י ד"ה ילבש על בשרו, בסה"ד, דאי לא תימא הכי על בשרו למאי כתביה, הקשה הרש"ש דבזבחים (יט). דרשינן פסוק זה לענין חציצה, וביותר איתא התם דילפינן מינה גם לענין כתונת, וכתב, דהיה אפשר לומר, דבזבחים ילפינן מעל בשרו דכתיב בכהן גדול, אולם בתוס' הכא ד"ה מנין וכו' איתא, דבעי קרא גם בכהן הדיוט וגם בכהן גדול ולא ילפינן מהדדי, וכתב לדקדק בדברי הרמב"ם (פ"י מכלי המקדש ה"ו) שמביא לענין חציצה קרא דעל בשרו ולבשם, דהיינו קרא דכהן גדול, בפרשת אחרי, [והוה טעות סופר התם וצריך לומר את בשרו ולבשם], ואם כן אתי שפיר בזבחים דמריבין גם כתונת, דולבשם קאי על כל הבגדים שם.

(טו) תוס' ד"ה ילבש וכו'. פירוש וכו' וקשה לי גבי הוצאה מנלן דבעי ארבעה בגדים וכו'. כתב השפת אמת דלולי דבריהם יש לומר, דלא בעינן לימוד מיוחד לענין זה ולא בעי להקיש, כיון דלא מציינו בשום מקום דיהיה סגי רק בחלק מהבגדי כהונה, אלא שהיה סלקא דעתין דכיון דכתיב רק מדו בד ומכנסי בד, שלא יצטרכו אבנט ומצנפת, אבל כיון שאנו רואים בהרמה דאף שכתוב רק שני בגדים מכל מקום בעינן לכולהו ארבעה, ממילא ידיענן שכן הדין בהוצאה דכך הסברא נותנת.

(טז) בא"ד, שם. הקשה המהרש"א מהיכא פסיקא להו דבעי בהוצאה ד' בגדים, נימא דבאמת לא יליף הוצאה מהרמה לענין ד' בגדים, אלא לענין מה להלן בגדי קודש, ותיירץ, דמשמע לתוס' דהא דאמר רבי יוחנן מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה דברי הכל עבודה וכו', דמחלוקת בהוצאה היינו אי הוה עבודה, דומיא דדברי הכל בהרמה דעבודה היא, ואם כן כיון דלתנא קמא הוצאה חשיבא עבודה על כרחיך בעי ד' בגדים, דאם לא כן תיקשי, יש לך עבודה שכשירה בד' כלים.

דף כ"ד ע"א

(א) גמ', מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין. הקשה הריטב"א אמאי לא אמרי' תפסת מועט תפסת מרובה לא תפסת כדאמרי' בקדושין (י"ז). גבי הענקה, עוד הקשה, אמאי לא מספקא ליה נמי אי ילפי' לה מתרומה גדולה דסגי לה בכל שהוא מן התורה, ותיירץ, דלא כתב רחמנא התם לשון הרמה כדכתיב בדשן תרומת מעשר ותרומת מדין, דבתרומה גדולה נתינה בלחוד כתיבא - תתן לו, אבל בתרומת מעשר כתיב והרמותם ממנו ואע"ג דבתר הכי כתיב תתנו תרומה מ"מ כבר אמר בה בתחלה לשון הרמה, ובתרומת מדין כתיב והרמות.

(ב) גמ', תא שמע דתני ר' חייא נאמר כאן והרים וכו'. ובטעם הפשיטות ללמוד מקומץ, ואף שלקמוץ אינו יכול כמו שכתב רש"י, עיין תוס' ד"ה מתרומת וכו' בסה"ד שכתב, כיון דדמי ליה דבאידי ואידי והרים כתיב,

לתרץ שדברי רבא איירי בצינעא, וכתב דבלאו הכי משני שפיר.

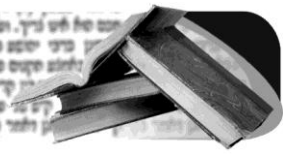
(ט) גמ', ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים וכו'. וכן הוא אומר וגם דם נקי שפך מנשה וכו'. הקשו הריטב"א (בעמוד ב'), ובמהרש"א ובגבורת ארי, איך מביאים ראיה ממנשה שהיה בבית ראשון, לדורו של רבי צדוק שהיה בבית שני, והמהרש"א הוסיף דהא אחת הסיבות שבגינן חרב בית ראשון היה שפיכות דמים, מה שאין כן בית שני שחרב מפני שנאת חנם. וכתב הגבורת ארי דאין לומר שלומדים ממנשה שאפילו מי שחשוד על שפיכות דמים היה חמור בעיניו טהרת כלים, דזה לא מציינו אצל מנשה, ואדרבה הרס את המזבח והכניס צלם בהיכל כדאיתא סנהדרין (ק"ג:), הרי שלא חש על העבודה כל עיקר. ותיירץ, דמייתי להאי קרא כיון דהגמ' (בעמוד ב') פושטת מזה דשפיכות דמים הוא דול וטהרת כלים כדקיימא קיימא, והיינו מדנסיב לה תלמודא להאי קרא, והמהרש"א תירץ, דמכל מקום מייתי מזהאי קרא, כיון שמצינו מפורש דשפיכות דמים היה קל במקדש ראשון הכא נמי בבית שני קל קצת, והריטב"א תירץ, דאייתי קרא שמצאנו מומן מרובה שהורגלו לשפוך דמים בירושלים ומאותו זמן ואילך היה קל בעיניהם.

דף כ"ג ע"ב

(י) גמ', כדי להרבות בכיה. ביאר הריטב"א דבדברים אלו מרבה בכיה, דכיון שעל ספק חלל הנמצא בחוץ הקפידה תורה כל כך, כל שכן על ודאי חלל ובתוך המקדש, והמהרש"א ביאר דמהני טעמי גופייהו דלא שייך עגלה ערופה בעזרה וירושלים, קאמר ר' צדוק הכי להרבות הבכיה, והיינו דבמקום שמביאים עגלה ערופה כתיב ונכפר הדם, אבל בעזרה וירושלים שאין מביאין עגלה ערופה במה יתכפר, ולפי זה ביאר גם מה דאמר אביו של תינוק הרי הוא כפרתכם, דהיינו כיון שאין אפשרות לכפרה על ידי עגלה ערופה.

(יא) גמ', א"כ מה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן, וביאר רש"י בד"ה הכי גרסינן, דהיינו שחקים. ואף דלקמן (כד). כבר מריבין מ"ילבש" דשחקים כשרים לכל עבודה. כתב הריטב"א, דהכא אתי לומר שתהא חובה בשחקים, אולם רש"י (על התורה ויקרא ו' ד') כתב, דאין זה חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תדיר. והרמב"ן (שם) כתב דלא ידע מנין אומר הרב שאינה חובה, כי נראה שזה מצוה על הכהן מדרך מוסר העבד לרבו, שבעבודת הקרבנות יהיו בגדים נקיים שלא ישתמש בהן להוצאת הדשן.

(יב) גמ', רבי אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על כהנים בעלי מומין וכו'. הקשה הגבורת ארי למה מריבין מאחרים בעלי מומין ולא מריבין חלל, דיותר מסתבר לרבות חלל שהוא יותר קל מבעל מום כדאיתא בקידושין (סו:) היה עומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא חלל עבודתו כשירה ואם נודע שהוא בעל מום עבודתו פסולה. ואף דלענין אכילת קדשים בעל מום יותר קל שהוא אוכל וחלל אינו אוכל, מכל מקום הכא דאיירי בעבודה הרי חלל יותר קל, ותיירץ, דהא דחלל עבודתו כשירה היינו דוקא בשלא נודע לו בשעת העבודה דהווי חלל, אבל אחר שנודע לו דהווי חלל עבודתו פסולה, ואם כן הכא שבאים להכשיר הוצאת דשן

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף כד

כט כסלו התשע"ד

תוס' ישנים ותוס' רי"ד, איך אפשר לומר דלאו עבודה היא, הא כתיב דבר אל אהרון וגו' בהעלותך את הנרות (במדבר ח' ב'), וכן כתיב ובהעלות אהרון את הנרות (שמות ל' ח') אם כן בעיני דוקא כהן והויא עבודה, והריטב"א תירץ, דאדרבא להכי לא אפקיה בלשון חיוב אלא בלשון בהעלות או בהעלותך, לומר דלאו עבודה היא לחייב עליה מיתה בור, כשם שאין חיוב מיתה בעבודה שאינה תמה, ואמנם הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש ה"ז) כתב, שהדלקת הנרות כשרה בורים, ולכן אם כהן היטיב את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן. והראב"ד שם השיג עליו וכתב שרק בדיעבד כשירות. והגר"ח (שם) הקשה על הרמב"ם את קושיית הראשונים הנ"ל. (ועוד הקשה עיי"ש) וכתב, דעיקר מצוות הדלקת הנרות הוא שיהיו הנרות דולקים כהלכתן, ולכן מעשה ההדלקה לא נחשב לקיום מצוה זו, אלא ההכשר למצב זה הוא מעשה ההטבה. (ועיין שם שהאריך בזה ובביאור החילוק בין ההדלקה להטבה) וכעין זה כתב החזו"א (מנחות ל' ח'), ומכל מקום כתב דלחינוך המנורה, דאיתא **במנחות** (מט.) דהיה על ידי הדלקה, יהיה זר פסול. והא דלא חשיב לה בד' עבודות משום שאינה לדורות, וסיים דהוא דבר חדש וצ"ע, גם המשך חכמה פרשת בהעלותך ביאר על דרך זו וכתב דהא דכתיב בהעלותך את הנרות היינו על מעשה חינוך המנורה. ועיין עוד לקמן אות י.

זו גמ', שם. כתב המאירי דאפילו שאינה עבודה מכל מקום היא מפקיעה את נתינת השמן מליקרא עבודה תמה, כיון דההדלקה היא מעשה הנצרך למנורה, והתוס' הרא"ש כתב, דלמסקנת הגמ' דהדלקה לאו עבודה, אם כן גם סידור המנורה הפתילה והשמן שהם לצורך ההדלקה לאו עבודה. ועיין לעיל אות ט.

יא גמ', ולא והתניא וכו'. בחזו"א (הובא באות הקודמת) הקשה מה הקושיא מהצתת אליתא להדלקת הנרות, והרי על פי האחרונים שנזכרו שם הווי דין דין מיוחד בהנרות שהמצוה שיהיו דלוקים, ותירץ, דהוה אמינא דבאש דמערכה נמי המצוה שיהיה אש תמיד על המזבח ולא ההדלקה.

יב גמ', הצתת אליתא עבודה היא, הדלקה לאו עבודה היא. כתבו התוס' **ישנים דהחילוק הוא שבהדלקה השלהבת עולה מאליה, אבל בהצתת אליתא איכא אש גדול.** וכעין זה ביאר הריטב"א שכתב, דהצתת אליתא הויה עבודה שיש בה טורח שצריך להצית האור בעצי המערכה. והמאירי ביאר דבהדלקת הנרות הוא נותן דבר שאין בו ממש דהיינו את השלהבת, אבל בהצתת אליתא הוא נותן את קיסמי העץ דהוה דבר שיש בו ממש. וכמו שביאר רש"י ד"ה הצתת אליתא מעשה זה, שכשהאש עומדת ליכבות מוסיף עצים כדי ללבותה.

יג) הדלקה לאו עבודה היא, הקשה השפת אמת אי לאו עבודה היא מאי טעמא אין נתינת השמן עבודה תמה, וכתב דלשיטת הראב"ד (עיין לעיל אות ט) שפיר דהא לכתחילה אסור לזר להדליק, אלא לשיטת הרמב"ם (שם) צריך עיון. (ועיין בדבריו)

יד) רש"י ד"ה שסידר את המנורה, בבקר היו מסלקין וכו' וחזרין וקובעין וכו'. כתב השיח יצחק, דאף דאיכא תנא **במנחות** (פח:) דסבר שהנרות היו קבועים במנורה, ולדידיה נמי אפשר להקשות כך, מכל מקום רש"י ביאר

והריטב"א כתב או דגמרא גמירי לה דמהתם ילפינן, אי נמי דעדיף ללמוד מידי דמזבח ממידי דמזבח.

ג) גמ', מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו. הירושלמי (ה"א) דן מתחילה ללמוד תרומת הדשן מהקטרת הקומץ, ואם כן כשר בשמאל לר"ש, ודחי דלמודים ממעשה הקמיצה עצמה, משום דמשמעות והרים היינו דבעי שיור וזה שייך דוקא בקמיצה שהמרים משייר, ובעי ימין. (ועיין ביפה עיניים וצריך עיון).

ד) רש"י ד"ה מתרומת מעשר, אחד מעשרה. וכתב היעב"ץ דכן צריך לומר ולא אחד ממאה דכן הוא במשנה **דתרומות** (פ"ד), וכן **במנחות** (עז:), ילפינן תרומת לחמי תודה מתרומת מעשר לאחד מעשרה, והשפת אמת הוכיח דילפינן לענין אחד מעשרה, דהא ילפינן לה מקרא דוהרמותם ממנו מעשר מן המעשר, דהיינו שהפסוק מתייחס להרמת אחד מעשרה מן המעשר. עוד הוכיח, מדלא ילפינן ממעשר גופיה דגבי נמי כתיב לשון הרמה, בפסוק "כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו", אלא על כרחך דתרומת מעשר הוא אותו שיעור של מעשר ולמה ליה לילף ממעשר.

ה) רש"י ד"ה תא שמע, דהא לא אפשר לפשוט ברמץ. הקשה הרש"ש למה לא יעשה מדה לקומצו **כדלקמן** (מז:), ותירץ דכיון דקומץ המנחה כל כהן לפי מה שהוא, כדאיתא **בכלים** (פי"ז מ"א), אם כן צריך להכין כמה כלים למידת כל הכהנים **ובתמיד** (פ"א מ"ד) מבואר שכל הכהנים תרמו במחתה אחת. אמנם עדיין לא ביאר מדוע בעיני דוקא מחתה אחת אדרבא יקשה שיעשה כל אחד מחתה לעצמו.

ו) רש"י ד"ה עבודה תמה, עבודה וכו' ולא וכו' כגון שחיטה. הרש"ש הביא מהב"א שתמה דהא שחיטה כשירה אפילו לכתחילה בור, ותירץ, דאליבא דרב **לקמן** (מב.) דשחיטת פרה פסולה בור אפשר דכונת רש"י בפרה. ודחה דבריו, משום דשחיטת פרה כיון דהויה בחוץ, לא מיחייב עליה זר מיתה משום עבודה. (ועיין שם שהוכיח דבריו)

דף כ"ד ע"ב

ז) גמ', אלא מעתה זר שסידר את השולחן וכו'. המהרש"א על רש"י ד"ה **אלא מעתה** ביאר, דללא דברי רבא הייתי אומר דכיון דאיתא בקרא על דבר המזבח ולמבית לפרוכת, זר חייב רק על עבודת חוץ, או בקודש הקדשים, דאינהו כתיבי בקרא אבל אעבודת היכל לא, ומספיקו דרבא חזינן דפשיטא ליה דחייב על עבודת מתנה דהיכל, ונסתפק רק על עבודת סילוק, וזה מה שילפנין מהקרא ד"ולמבית" וממילא מרבינן לה לעבודת סילוק.

ח) גמ', איכא סידור בזיכין, בתוס' ד"ה אלא מעתה וכו' כתבו בתוה"ד, דסידור הזיכין חשיבי כחד ולא דמו לזריקה, והקטרה לא מיעכבא. והקשו הריטב"א תוס' הרא"ש ותוס' ישנים, דמכל מקום בעבודת הלחם אין עוד עבודה אחריה, ותוס' הרא"ש ותוס' ישנים תירצו, דסידור לחם הפנים הוא עבודת השולחן ועבודת השולחן לא נגמרה עד סידור הזיכין. והריטב"א תירץ, דכיון שהזיכין מכשירים את הלחם ומתירים אותו, הלכך חשיב עבודת הלחם.

ט) גמ', הדלקה לאו עבודה היא. הקשו הריטב"א, המאירי, תוס' הרא"ש,

הדרש היומי

מסכת יומא דף כד – דף כה

כט כסלו – ל כסלו התשע"ד

במערב העזרה, דהא אמרינן שבמזרחא היו מפייסין, ואם כן חציה המזרחי היה קודש, והא לעיל (יט.) חשיב לה מהנך שלש לשכות שבצפון, ואין לומר דהיתה עומדת במקצוע מערבית צפונית, דהא לעיל (טו:) אמרינן, דלשכת הטלאים היתה במקצוע מערבית צפונית, אמנם כתב דמשמעות הגמ' לעיל (יז.) דלשכת הטלאים לא היתה ממש במקצוע מערבית צפונית אלא משוכה.

ד) רש"י ד"ה אין ישיבה בעזרה, שנאמר לעמוד לשרת וכו'. כתב הרש"ש דהא בזבחים (כג:) ילפינן מהאי קרא דיושב פסול לעבודה, דהיינו דלשרת היינו עבודה ולא ישיבה בעלמא, וציין לרש"י לקמן (סט:) שסיים ולא מצינו בה ישיבה, ולרש"י סנהדרין (קא:) ד"ה גמירי דאין ישיבה, שכתב שהוא הלכה למשה מסיני, עוד עיין סוטה (מ':) ששם פירש רש"י ד"ה אין ישיבה וכו' וזה לשונו, דאין כבוד שמים בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה וכו'.

ה) רש"י ד"ה אלא למלכי בית דוד. שנאמר ויבא המלך דוד וגו'. כתב הריטב"א דאף על גב דבימי דוד לא היה אלא משכן, (בשילה או נוב וגבעון), גם היה גם שם היה מקום מקודש כעין עזרה שאין בו ישיבה לאחרים.

ו) תוס' ד"ה והא בעינן וכו'. גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה. ומשמע דסבירא לר"ת שהיה עומד כך כל זמן הפייס בלי המצנפת, וכן דייק התוי"ט (לעיל במשנה א') מדברי התוס', אמנם כתב דעת הרמב"ם (פ"ד מתמידין ומוספין ה"א) שכתב "ומחזירה" ומשמע דמיד החזירה, והנטילה הועילה רק שידעו ממי להתחיל. ובתפארת ישראל שם (בועז אות ב') תמה, דאם כן לא היה המצנפת סימן רק ממי יתחילו למנות, ואם כן לא צריך כלל לנטילת המצנפת דסגי במה שהממונה יורה באצבע או יאמר בפה ממי יתחילו למנות. ועל כרחק הא דהוצרך למצנפת, היינו משום דחשו שמא יתקלקל המנין, ויצטרכו להתחיל למנות מחדש שידעו ממי להתחיל, ואם כדעת התוי"ט בדברי הרמב"ם לא מועיל כלום, דאם יתקלקל המנין כבר ישכחו ממי נטלו המצנפת קודם. ודייק מלשון הירושלמי כדבריו שכתב והן יודעין שממנו היה הפייס מתחיל ולא קאמר יהיה, ולכן פירש ברמב"ם, דמה שכתב ומחזירו אין הכוונה כפשוטו, אלא שמהפך ומחזיר אחורי המצנפת של כהן למול פניו, וכדאמרינן (מ"ק כו:) מחזירו לאחוריו.

ז) מתניתין, הראש והרגל, דהיינו בכהן אחד, הראש בימינו והרגל בשמאלו. והקשה תוס' רבינו פרץ דהולכת איברים לכבש היא עבודה דילפינן לה מוהקריב הכהן את הכל המזבחה, ואם כן איך עובד בשמאל, ותיריך, דכיון דסבר דלא מעכבא כשירה בשמאל.

ח) מתניתין, והקרבים. הקשה בתוס' רבינו פרץ דלא הוזכר במשנה מי העלה את הכרעיים, ותיריך, דהמעלה את הקרביים העלה גם את הכרעיים, ולא הוצרך להזכירו, דבכל מקום הוזכר בפסוק הכרעיים אצל הקרביים, כדכתיב והקרב והכרעיים ירחץ במים.

דף כ"ה ע"ב

ט) גמ', סלקא דעתך אמינא הואיל ולא שכיחא ומעטרא וכו'. הקשה

אליבא דהתנא שסובר שלא היו קבועים במנורה, משום דדייק את לשון הגמ' שסידר את המנורה ולא קאמר שדישן את המנורה. והשפת אמת כתב דטעמיה דרש"י משום דקושיית הגמ' היא דוקא על הסיודר דהיינו מה שחחרים וקובעים את הנרות במנורה, דלא הווי עבודת סילוק, מה שאין כן דישון המנורה, דכתב רש"י לעיל בד"ה עבודת סילוק בהיכל, דדישון המנורה הווי עבודת סילוק ולא שייך לחייב בכהאי גוונא. וכן איתא בחזו"א מנחות (לו, י). עוד עיין בחידושי מרן רי"ז הלוי (תמידין ומוספין) שהוכיח בדעת רש"י שבדישון עצמו יש שני דינים א. דין במנורה להסיר את הדשן ולנקותה, ודין זה אינו עבודה תמה, משום שיש אחריה הדלקה, ב. דין בדשן עצמו, להסירו מהנרות כמו תרומת הדשן שבמזבח. ודין זה הווי עבודה תמה, ולפי"ז יישב הסתירה מדבריו כאן לדבריו בזבחים (קיב:) בד"ה המטיב את הנרות, ובסנהדרין (פג.) בד"ה לא משום זרות, שכתב להדיא דדישון לא הווי עבודה תמה משום דהיתה אחריה הדלקה.

טו) גמ', והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן וכו'. הקשה הריטב"א מה מקשה גברא אגברא, מר' יוחנן לרב ולוי, והא בהדיא פלחיג עליה רב וסבירא ליה דלא מחייב עלה וכדפרכינן שני גזירין ליחייב, ותיריך, דסלקא דעתיה דלא פליגי אם הווי עבודה תמה או לא, אלא דפליגי במלתא אחריתי דמר חשיב לה עבודה, ומר לא חשיב לה עבודה לחייב מיתה, ודחינן דפליגי אם הווי עבודה תמה.

טז) גמ', בבגדי קודש. הקשה המהר"ץ חיות לשיטת הרמב"ם (סוף הלכות כלאים) דההיתר של כהנים ללבוש כלאים משום דדחי ליה עשה ללאו, והעשה הווי רק בשעת עבודה, ואם כן האיך הותר להפיס בבגדי הקודש. וכן הקשה בשאגת אריה (סי' כט). והוכיח מכאן כשיטת הראב"ד דפליגי על הרמב"ם. והמהרש"ם כאן ציין לתשובת מהר"י אסאד (או"ח סי' קפ"א).

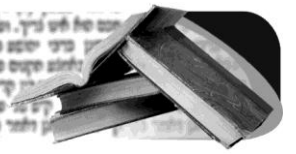
יז) גמ', דחמסי ועברי. פירש רש"י בד"ה דחמסי, אף שלא זכו בגורל, ובריטב"א כתב עוד, או כשיהא ספק בגורל.

דף כ"ה ע"א

א) גמ', כרתני רב יהודה וכו' כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד. כתב השיח יצחק דאף דארתן היו מוסרין לציבור ואפילו הכי לא היו עובדין בה אלא עבודת יחיד, ורב נחמן אמר שהיו לובשין בגדי חול, מכל מקום יש לומר שהביא ראייה שכמו בארתן הבגדים שתחילה היו חול, כך היו עושין בגדי חול ממש דומיא דבגדי כהונה, ללובשם כל היום כדי שיהיו רגילים בלבישתם, ובפירוש קדמון כתב, דהכא איירי בארתן הבגדים עצמן, אלא שלבשום קודם שמסרוה לציבור, שעדיין היו בגדי חול.

ב) גמ', חציה בקודש וחציה בחול ושמע מינה שני פתחים וכו'. והא דלא סגי במה שיש לה שני פתחים אחד לקודש ואחד לחול, ואפילו כולה בנויה בקודש או בחול דהא מבואר דאזלינן בתר פתחים, כתבו התוס' ישנים וכן בספר הישר לר"ת (חידושים סי' תשע"א), דהא דאמרינן דבנוי בחול ופתוח לקודש קודש, וכן להיפך, היינו דוקא בשיש פתח אחד בלבד, אבל בשני פתחים אזלינן בתר מקומה דאם בנויה בקודש אף שיש לה גם פתח בחול מכל מקום הפתח שפתוח לקודש מושך כל הקדושה אצלו להיות קודש.

ג) גמ', שם. הקשה בתוס' ר"י הלבן דמשמע בסוגיין דלשכת הגזית היתה

הדרך היומיומית

מפכת יומא דף כה – דף כו

ל כסלו – א טבת התשע"ד

אינה על התנאים דברייתא, דטעמייהו או דאולינן בתר הילכו, או דרך הפשטו, או דרך ניתוחו, ואם כן מה איכפת לן שמצאנו שירך עדיפה מכתף, דאינהו לא אזלי בתר חשיבות, אולם לתנא דידן דעל כרחיק לית ליה להנהו טעמים, (דלא מסתבר שנחלקו במציאות), וטעמיה משום דאולינן בתר החשיבות, קשיא מקרא דירך עדיף מכתף, וכתב שאחרי דברי רבא דלקמן שתנא דידן אזיל בתר איברא דבשרא, אם כן לא קשה כלל ולא צריך לתירוץ של כחושה, כיון דאזיל בתר גודל האיברים ולא בתר החשיבות.

טו) גמ', משום דרישא נפישו בה עצמות קרבא רגל בהדיה. וביאר המאירי דגם ברגל יש הרבה עצמות לכן ראוי לחברה למינה שדומה לו. **ורבינו אליקים** מפרש, דאין דרך כבוד להקריב את הראש לבדו כיון שאין בו כמעט בשר ורובו עצמות, לכן צירפו לו את הרגל, וכן משמעות המפרש **בתמיד (לא):** שהרגל כולו בשר, וכך ראוי שיהיה בהקטרה עצמות ובשר.

דף כו ע"א

א) מתניתין, והרביעי חדשים עם ישנים וכו'. הריטב"א כתב דדעת רש"י בכל הסוגיא, דהפייס הרביעי מי מעלה איברים מן הכבש למזבח רק כהן אחד זכה בו והוא העלה הכל לבדו, [כן מדוייק ברש"י (בעמוד ב') ד"ה **עצמו בסוה"ד** שכתב, דלית ליה "חד" להעלות וכו' וכן בר"ה ה"ג וכו' עוד "כהן אחד" וכו'] והקשה הריטב"א אם כן הא דאמרינן לקמן בגמרא ברוב עם הדרת מלך איזה הדרת מלך יש בזה, אדרבה עדיף שיעלוהו הששה הראשונים מאשר עכשיו רק אחד. (ועוד הקשה), **ורבינו יהונתן מלוניל** למד כרש"י וכתב, דאף שבהבאת האיברים עד הכבש היו רבים משום ברב עם, אבל בחצי הכבש ולמעלה לא אורח ארעא הוא, ויותר יש כבוד שכינה במועט מבמרובין, וכן כתב **במאירי** שמן הכבש למזבח הדבר יותר הדור באחד שלא ידמה עליו כמשא. העולה שהם פירשו דמאי דאמרינן מר סבר ברב עם וכו' היינו שיטת רבי אליעזר בן יעקב, שלכן המשיכו כל הששה להעלות למזבח ומר סבר לאו אורחא ארעא היינו רבנן ולכן עדיף פייס חדש לאדם אחד, ודלא **כתוס' ד"ה מקום שכינה** ודלא כהבנת הריטב"א.

ב) מתניתין, הרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מן הכבש למזבח, הא דנקט הכא חדשים עם ישנים, פירש **רבינו יהונתן מלוניל** דאתי למימר דאפילו אותו שהעלה את אותם איברים לכבש, הוא עצמו יכול לחזור ולזכות להעלות מהכבש למזבח. נדהיינו דאף דאמרינן בגמ' דתנא דמתניתין פליג אר' אליעזר בן יעקב, וסבר דברב עם הדרת מלך, ובעי פייס אחר, מכל מקום לא חיישינן להכינ' **והמאירי** פירש דמתוך שהפקעו הישנים מהפייס השלישי, חוזר וקורא לפייס זה חדשים גם ישנים.

ג) גמ', תנא מעולם לא שנה אדם בה. כתב **רבינו יהונתן מלוניל** דמכל מקום זה הכל באותו בית אב, אבל אם הקטירו כבר כל אותו בית אב לא היו נותנים לבית אב אחר אלא היו חוזרים ושונים באותו בית אב, אלא שמרוב כהנים אפילו באותו בית אב לא שנה אדם בה.

ד) רש"י ד"ה הא לא שכיחא, ומסתברא וכו' דאם לא כן נמצאו הכל עשירים. **ורבינו אליקים** כתב דאין הברכה מצויה אלא בדבר שאינו מצוי.

בתוס' רבינו פרץ התייח קטורת אשכחן **לקמן (כ"ו).** דמעטרא, אבל מחתה מנלן דמעטרא, ומכאן הוכיח כשיטת **רבינו חננאל** (שם) שגם מחתה מעשרת, דמפרש ברך ה' חילו זה קטורת, ופועל ידיו תרצה זו מחתה, וכן כתב **הרש"ש**, והביא מהירושלמי (כאן ה"א) דאמר נמצאתה אומר ב' כהנים היו מתברכין בכל פעם, דהיינו הכהן המקטיר, והכהן שמכניס המחתה, אולם הביא דגירסת **קרבן העדה** (שם) וכן העתיק **התוי"ט** מתברכין בכל יום, דהיינו שמעשה הקטורת שהיה א' בבוקר וא' בערב נתברכו ב' כהנים.

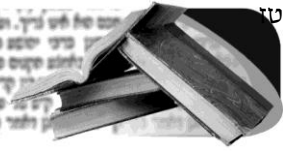
י) תוס' ד"ה תא שמע וכו', אי נמי צריך לומר דלר' יהודה וכו'. והשתא מייתי שפיר מר' יהודה וכו'. הקשה **הגרע"א** (בחידושים כאן) דלדבריהם דמחתה לא היה זוכה מכח פייס, איך פשטינן ממחתה דלא שייך בה כלל פייס, דההקטרה והמחתה אחד הם, הלכך זכה בהם כהן אחד, אבל שאר העבודות שזכיייתם על ידי פייס, אימא דבעינן פייס בפני עצמו. עוד הקשה, לאיכא דאמרי בגמ' דאמרינן דוקא מחתה וקטורת, דחדא עבודה היא אבל שאר עבודות בעי פייס, קשה, דאמנן דייקינן ששאר עבודות בעי פייס ואינם כמחתה שאין בה פייס כלל, אבל אכתי מנא ידעינן שצריך פייס בפני עצמו ולא סגי בפייס אחד, וכתב דאף אם נדחוק שהדיוק הוא מרבנן דפליגי אדרבי יהודה, מכל מקום קשה, למה דחינן דאיצטריך דסלקא דעתך דהואיל ומעטרא נתקן לה בפני עצמה, והרי בפשוטו איצטריך לאפוקי מדרבי יהודה דלא נימא דחדא עבודה היא, ולא זכה אלא התורם, ונשאר בצריך עיון גדול.

יא) גמ', אגב חביבותיה לא מקבל ליה לכוליה דם. הקשה השיח יצחק אמאי לא נימא דאם השוחט יקבל מחמת שעבודת הקבלה חביבה עליו יותר מהשחיטה דלאו עבודה היא, לא יגמור שחיטתו, ונאמנן יש לחלק דדוקא בזריקה שייך אגב חביבותיה וכו' דרוצה למהר את גמר הכפרה]. ודחה דאין לחשוש לזה שהרי אם לא יגמור את השחיטה גם הקבלה לא תהיה כדינה, דמצוה לקבל את כל הדם, וצ"ע למה לא כתב יותר דאם לא יגמור את השחיטה יפסול את הקרבן ואתי לידי נבילה], אבל אם הזורק מקבל חיישינן שלא יגמור לקבל את הדם דמכל מקום הזריקה היא כהלכתה.

יב) גמ', ת"ר כיצד דרך הילכו וכו'. הקשה **הרש"ש** מאי טעמא לא הקשה הש"ס הכא כדרכו, דתנא דמתניתין אינו כאחד מהני תנאי דברייתא, וכתב דמכאן מוכח כהרא"ש **בפרק קמא דסוכה** (ס"ו ט"ו) דדרך הש"ס להקשות דוקא הא דמצי לשנויי. (ועיין בדבריו)

יג) גמ', והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף, כתב **רש"י בד"ה והכתיב וכו',** אלמא ירך מעלי מכתף. **ובתוס' רבינו פרץ** כתב לגירסת רש"י איני יודע מאי פריך, דהיכן מצינו בברייתא לא כן, וכתב דצריך לומר דפריך אלמא ירך וכתף מעלי מחוזה וגרה, מדקרי להו נתח טוב יותר משאר איברים, ועיין **בתוס' ישנים** דגרסי שתי ידיים העוקץ והרגל, ואם כן הקושיא כפשוטה שמקדים יד לרגל, והתם חזינן דירך עדיף וכגירסת הב"ח, ולגירסת ספרים דידן כתבו כרבינו פרץ, דמדמדכר ידיים ורגל אחרונים אם כן הם גרועים, והכתוב משבחם.

יד) שם, והכתיב כל נתח טוב וכו'. היעב"ץ כתב, דעל כרחיק קושיא זו

הדרגת היוזמי

מסכת יומא דף כו

א טבת התשע"ד

בסוכה (מא:): דאנשי ירושלים נוטלין היו לולביהן כל היום, ותירצו, דמכל מקום לא היו מקובצים כולם בעזרה בשעת תמיד של בין הערביים שלא היה זמן תפילה, והרש"ש תירץ, דאנשי ירושלים היינו חשובים וצדיקים, וכאן איתא ורגמו **כל העם**. עוד הקשה הריטב"א, דילמא הא דנקט אתרוגיהן לומר שלא חשו לכבוד מצות האתרוג ורגמוהו בהם, ותירץ, דאין בזה רבותא דכיון שהכירו בו שהוא צדוקי זהו כבודו של אתרוג לקדש בו השם לענין כזה.

(יג) **רש"י ד"ה פעמים י"ג**, כהנים עסוקין בעבודת התמיד וכו'. ואף על גב דחשבינן **לעיל** (כה). בפייס השני גם דישון מזבח הפנימי והמנורה שאינם קשורים לעבודת התמיד, מכל מקום ביאר **השיח יצחק** דכיון שהיו עסוקים בעבודות אלו בזמן שהקריבו את התמיד חשיב לה, וזו כוונת רש"י עסוקין בעבודת התמיד היינו בזמן עבודת התמיד.

(יד) **רש"י ד"ה פעמים ט"ו**, בשבת. דהיינו כדאיתא במתניתין שבשבת נוספו עוד שני כהנים שבידם שני בזיכי לבונה. ואף דתנן שגם בחול בבין הערביים נוספו שניים שבידם שני גזירי עצים, כתב **השיח יצחק** דמכל מקום הרי אמרינן **לעיל** (בעמוד א') שלא היו מפייסין בבין הערביים, ומשום הכי לא חשיב להו הכא בפייסות. ומכל מקום כתב דאפשר לפרש כוונת רש"י במה שכתב בשבת, גם לבין הערביים ומחמת שני גזירי עצים, דהא בשבת היה פייס גם בין הערביים משום חילוף המשמרות כדלעיל (שם).

(טו) **מתניתין, איל קרב וכו' הקרביים והסולת והיין בשניים שניים**. הקשה הריטב"א דבשלמא ביין וסולת ניחא להוסיף כהנים באיל יותר מכבש התמיד כיון שנשכי האיל מרובין משל כבש, אבל בקרביים למה מוסיפין כהן באיל יותר מן הכבש, דמאי שנא מהבשר דשוים, ותירץ, דבאמת משורת הדין גם בכבש היו צריכים ב' כהנים לקרביים כיון שהם כבדים והיו מוליכין אותם בכלי שרת, אלא דילפינן מקרא **לקמן** (כו). דטלה בעי ששה כהנים הלכך לא מוסיפים, אבל באיל דליכא קרא על מנין הכהנים הוסיפו להם כהן מפני כובדם. אבל **המאירי** כתב, שקרבי האיל כבדים משל הכבש. גם **המלאכת שלמה** כתב שבקרביים ההבדל בין איל לכבש יותר גדול מבשאר האיברים.

(טז) **מתניתין, והיין בשלשה שלשה**. הקשה **השפת אמת** הא היין של הפר היה כפול מהיין של הכבש, דשל פר הוא חצי ההיין ושל כבש רביעית ההיין, ואם בשל כבש סגי בכהן אחד, אם כן בשל פר מספיק ב' כהנים. ומדוע בעו ג' כהנים. ותירץ, דאינו מחמת הכובד, אלא כדי שלא ישפך בעלייתם בכבש כיון דבעינן מדה מדוייקת ושלא יפחות, ובוזה יישב הא דלכאורה ראש הפר יותר כבד מחצי ההיין, ואפילו הכי ליה סגי בכהן אחד. אמנם כל זה אתי שפיר אם לא חילקו את היין לג' כלים נפרדים. וכמו שלא חילקו את איברי השור לשניים דמאי שנא, אבל הרמב"ם (פ"ו ממע"ק הי"ט) כתב שהטעם שלא חילקו את איברי השור לשניים הוא מחמת הדרשא דונתח אותה לנתחיה ולא נתחה לנתחים, אם כן טעם זה שייך רק בשור ולא ביין ואם כן שפיר יש לומר שחילקו את היין לג' כלים, וקשה כנ"ל דסגי בשני כהנים, אמנם דייק מהגמרא במנחות (ק"ג): שאדם מתנדב ומביא מנחה של ס' עשרון בכלי אחד וטפי לא עיין שם. ומשמע

(ה) **גמ', דכתיב יהודה מחוקקי, פירש רבינו אליקים** דמשמעות המלה מחוקקי משמע סופר דהיינו תלמידי חכמים.

(ו) **תוס' ד"ה יהודה מחוקקי, יש מקשה וכו' אמאי לא מייתי מדכתיב בתורה וכו' ובתוס' ישנים** תירץ דהוה מצי למימר דאיירי בנשיא וראש הגולה שבאו מדוד, נאמנם צריך עיון מאי טעמא לא נפרש כן הפסוק דיהודה מחוקקי, דהא אף אפסוק דלא יסור דרשה הגמרא **בסנהדרין** (ה'). אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים] ו**בריטב"א ורבינו פרץ** תירצו, על פי הגמ' **בסנהדרין** (שם), וכתבו שאותן נשיאים לא היו מבית דוד אלא מצד האם, והרי משפחת אם אינה קרויה משפחה, עוד הביא בשם **תוס'** לתרץ על פי הגמ' **בסוטה** (יא:): שדוד המלך אתי ממרים, ואם כן מקורו נמי משבט לוי [וכן הוא **בתוס' הרא"ש ובתוס' ישנים** כאן ודלא כהגהה שצריך לומר מיהודה קאתין], אולם עין **בגבורת ארי** שהקשה דמשפחת אם אינה קרויה משפחה, ואין ליחס את דוד ללוי משום הא.

(ז) **בא"ד, וי"ל דההיא בברכה הוא דכתיב וכו' והקשה המהרש"א** דנהי דנכתב בברכה, מכל מקום וכי לא נתקיימה ברכת יעקב חס ושלום, וכתב ליישב דקרא דלא יסור שבט וגו' משמע דקאי על ממונים מפי המלך, אבל לוי ויששכר משמע דממונים מפי הקב"ה ולכן מביאה הגמ' את הפסוק של יהודה מחוקקי דמשמע מפי הקב"ה, והוא ממשמעות היר"ד דמחוקקי.

(ח) **גמ', אלא כהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית**. הקשה הריטב"א דהתינח שאר פייסות אבל קטורת הרי לא שנה בה אדם מעולם. ו**בתוס' ישנים** כתבו מחמת זה שצריך לפרש דאתו כולוהו מצפרא, והריטב"א תירץ, שהזוכה בקטורת שחרית אומר לזה שעמו שיזכה בו ערבית, עוד הביא דמשמעות הגמ' **במנחות** (נ'): שלא אמרו חדשים לקטורת אלא לבקרים אבל באותו יום חוזר ושונה בו דתרווייהו כחדא חשיבי, וכן הוא **בתוס' רבינו פרץ**.

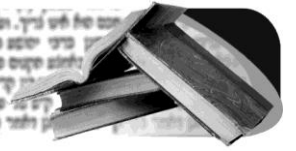
(ט) **רש"י ד"ה לאו אורחא ארעא**. למיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא. ו**רבינו אליקים** הביא לפרש דהואיל וקרבו האיברים כל כך לגבי המזבח, אין דרך כבוד בכך לפייס עליהן. ועוד פירש דלאו אורח ארעא דהאי ליעביד פלגא והאי ליעביד פלגא.

דף כ"ז ע"ב

(י) **מתניתין, ושניים בידם שני גזירי עצים**. הא דלא מנה גם בתמיד של שחר את הכהן המסדר שני גזירי עצים, כתב **המאירי** כיון דמונה רק את הדברים שאחרי שחיטת התמיד דהיינו מהעלאת האיברים, וסידור שני גזירים של שחרית היו לפני שחיטת התמיד, אבל בבין הערביים סידור שני גזירים היה אחרי העלאת האיברים למזבח.

(יא) **מתניתין, ושניים בידם שני בזיכי לבונה**. הקשו **התוס' ישנים, תוס' הרא"ש והריטב"א**, מי היה זוכה בבזיכי לבונה, ו**תוס' ישנים** כתב דאותן כהנים שהיו אחר האחרון של מוליכי איברים לכבש זכו בהם, והריטב"א כתב דאותן שהיו אחרי כל הי"ג כהנים שזכו בתמיד, וכתב דזה נראה נכון יותר.

(יב) **רש"י ד"ה באתרוגיהן**, למה לי וכו', אינו אלא בשעת נטילת לולב. דהיינו בשחרית. הקשו **התוס' ישנים התוס' הרא"ש והריטב"א**, הרי איתא

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף כו – דף כז

א טבת – ב טבת התשע"ד

אתא אלא למניינא.

1) תוס' ד"ה והקריבו וכו'. בפ"ק דובחים וכו' והקשה ר"י וכו', ובהגהות הרא"ם הורוויץ כתב דנראה דדעת רש"י דמשמעות והקריבו משמע או עבודה ראשונה שאחר שחיטה, או זריקה שהיא גמר העבודה בדם, ומשום הכי הגמ' שם צריכה להכריח דאינו הוריקה, וממילא הוא במשמעות השחיטה כמו שכתב רש"י.

דף כ"ז ע"ב

2) גמ', כיצד הוא עושה פורקה וחוזר וסודרה. בתוס' הרא"ש העלה ב' צדדים אם מהני מעשה זה לפוטרו ממיתה או לא. א. כיון שעשה עבודה של סידור המערכה לא נפטר ממיתה, ב. כיון שעדיין לא הקטירו על מערכה זו, לאו עבודה גמורה היא ופטור ממיתה, וכתב דמסתבר כפירוש קמא, וכן פירש הריטב"א, והא דאמרינן כיצד הוא עושה היינו להכשיר המערכה.

3) גמ', אלא פורקה זר וסודרה כהן. כתב השפת אמת דבהעלאת איברים לא נימא, שאם העלם זר דיחזור ויורידם ויעלם כהן, כיון שהעלאת האיברים היא גוף המצוה, אבל סידור המערכה אינו רק מצוה להכין כדי לסדר ולהבעיר המערכה.

4) גמ', והרי תרומת הדרשן, תחלת עבודה דיממא היא. הקשו הריטב"א ותוס' הרא"ש, דאם כן סידור המערכה שהיתה אחרי תרומת הדרשן גם יחשב מעבודת היום, ותיצרו, דלפעמים צריך לסדר המערכה בלילה כשכבו הגחלים, הלכך אינו נחשב תחילת עבודת היום. אבל תרומת הדרשן לעולם היא בתחילת עבודת היום, והיא שמכשרת את המערכה להקטר היום. והרש"ש כתב, דהטעם דתרומת הדרשן הוא תחילת עבודה דיממא ולכן נחשב לעבודת יום, משום דהיא העבודה הראשונה ביום, וכדאמרינן לקמן גבי שחיטה דתחילת עבודה היא, אבל סידור המערכה אינה העבודה הראשונה דהרי קדמה תרומת הדרשן.

5) גמ', אלא מעתה תיבע פייס. כתב רש"י בד"ה אלא מעתה, שהיא עבודת יום זר חייב עליה. [וכן בתוס' ד"ה למימרא], וכתב הריטב"א, דמכל מקום עיקר הפירכא משום חיוב מיתה הוא, ועלה קאמר אלא מעתה, דהיינו לפי דבריך דמחייבת מיתה, אבל בהא דעבודת יום היא מסתמא כולו מודו, דהא קרא מפורש הוא בויקרא (פ"ו. ה') "ובער עלה הכהן עצים בבוקר בבוקר". [וכעין זה כתבו בתוס' ישנים ד"ה אישתמיטתיה].

6) גמ', אישתמיטתיה הא דתניא וכו', הקשה השפת אמת מנא ליה למימר דאשתמיטתיה, והרי אפשר לפרש דקושייתו היא על הזמן דקודם התקנה, דאיתא לעיל (כב). דבתחילה לא היה פייס כלל, ועל אותו זמן קשה, כיון שהוא עבודת יום זר חייב עליה למה ליכא פייס.

7) רש"י ד"ה דאית ליה תקנתא, בסוה"ד, סידורו בקרקע עורה משהאיר המזרח וכו'. כתב היעב"ץ דלשון זה קשה להולמו, ותיבות אלו "בקרקע עורה" יתור לגמרי הן. אולם הרש"ש והתפארת למשה ביארו דאין צריך לעלות לגג העזרה [כבשחיטת התמיד לקמן כח.], אלא כשנראה להם בקרקע העזרה שהאיר המזרח או סידרו הגזירים. והרש"ש כתב להפך

שיש מצוה להביא דווקא בכלי אחד, דאי בכמה כלים הרי יכול להביא כמה שירצה בזה אחר זה וכמו כן לגבי היין. והגרי"מ בידרמן דחה על פי דברי התוס' (חולין פג.) דמנחה הטעם הוא כיון שהתנדב מנחה גדולה הוי כאומר בפירוש להביא בכלי אחד, ואם כן אינו ענין ליין.

דף כ"ז ע"א

א) גמ', האי מיבעי ליה לגופיה. וביאר רש"י בד"ה האי מיבעי וכו', דבעי למילף דבעינן כהן בנתינת האש. והקשה הריטב"א אם בעינן פסוק ללמד דנתינת האש בעי כהונה, הפשט וניתוח דליכא קרא דבעי כהונה ממילא כשר בזר, ואמאי בעינן קרא למילף זאת, ואי נימא דמשום דהוי לאחר קבלת הדם, ואמרינן דמקבלה ואילך מצוות כהונה, בעינן הפסוק לאפוקי. אם כן נתינת האש נמי דהויא לאחר קבלה מדוע בעינן קרא למילף דבעי כהונה, ותיריך, דהפשט וניתוח שהם בגוף הזבח שייך בהו הכלל מקבלה ואילך מצוות כהונה, אבל נתינת האש שאינם בגוף הזבח לא שייך בהם כלל זה דמקבלה ואילך וכו', הלכך בעינן קרא.

ב) גמ', דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא. וביאר רש"י בד"ה דלא מעכבא וכו' דאין כפרה אלא בדם. והמאירי ביאר, שאינו מעכב משום דבלי שיביאו אש, נמי ישנה האש שירדה מהשמים, אלא דמצוה להביאה מן ההדיוט.

ג) גמ', ואימא למעוטי סידור שני גזירי עצים. והיינו דלא בעו כהונה, וכתב רש"י בד"ה למיעוטי וכו' דאירי בגזירי עצים של בין הערביים דלא כתיב בהו כהן. והקשה הריטב"א אמאי בעינן פסוק למעט, הא כיון דלא כתיב בהו כהן מהיכי תיתי דבעינן כהן, ואין לומר כיון דהוי לאחר קבלת הדם ומקבלה ואילך מצוות כהונה, דזה אינו שהרי גזירי עצים אינם מגוף הזבח וכדבריו לעיל [עיי' לעיל דף כד: אות טו], ותיריך דהוה אמינא כיון דכתיב ברישא דקרא "ונתנו בני אהרון אש", אם כן גם ה-"וערכו" דסיפא קאי על בני אהרון, קמשמע לן אידך קרא דלא בעי כהונה ולא קאי אסיפא דקרא ד"וערכו".

ד) גמ', ואימא הכי נמי לגופיה, אלא והקטיר הכהן וכו'. כתב המהרש"א דסוגיא זו קשה להולמה דמאי פריך ואימא לגופיה, והרי לגופיה לא איצטריך כמו שהאריך רש"י ד"ה למעוטי הפשט וניתוח [ועיי' בהגהות הגר"א דלא גרס לתיבות אלו]. עוד הקשה, דלא שייך כאן המשך הגמ' והקריב הכהן את הכל המובחה זו הולכת איברים וכו', דאמרינן לה לעיל, עוד הביא דבמדרש ילקוט ילפינן למעט הפשט וניתוח מקרא ד"וערכו". ולא כסוגיא דידן דילפינן מוהקטיר הכהן וגו'. וכתב לתרץ קצת הקושיא הראשונה, דהא דפריך ואימא לגופיה סמיך אדרשה דלקמן וערכו שניים, בני אהרון שניים וכו' ואם כן ליכא למילף מינה לענין הפשט וניתוח, ונשאר בצריך עיון.

ה) גמ', וערכו שניים וכו' למדנו לטלה שטעון ששה. הקשה הריטב"א למאי דסליק אדעתין דאתא למעוטי הפשט וניתוח, מנא ידעינן דששה בטלה, ותיריך, דתרווייהו שמעינן מינה, דהיינו מדלא כתיב בני אהרון הכהן כדכתיב גבי נתינת האש, ודאי למניינא אתא, ומהא דכתב רחמנא מניינא בהאי לישנא ילפינן למעט הפשט וניתוח, והשתא סבירא לן דכוליה לא

הדרגת היוזמי

מסכת יומא דף כז – דף כח

ב טבת – ג טבת התשע"ד

על פי מה שכתב רש"י במגילה (שם) ד"ה וכולן, דהטעם שבעינין נץ החמה משום שאין האנשים בקיאים מתי הוא עלות השחר, ולפי זה הכא דאיירינן במקדש, כהנים בקיאים ולא חשו שיטעו להקריב קודם הזמן. אמנם הר"ן במגילה (ו. מדפי הרי"ף) כתב, דהטעם דבעינין נץ החמה, דאז הוא יום ברור, דהיינו שקודם אין זה כל כך יום. ולדבריו אינו משום חשש, ולדבריו הדרא קשיא לדוכתא. והרש"ש בפסחים (ב). כתב, דהאיר המזרח הוא זמן הנץ החמה, ולפי זה לא קשיא מידי.

ה) רש"י ד"ה זמן השחיטה. שחיטת וכו' כדכתיב ביום זבחכם. כתב הריטב"א דהא דלא יליף מקרא דביום צוותו, משום דמיניה ילפינן דכל העבודות כשרות דוקא ביום, אבל שחיטה שכשרה בור לאו עבודה היא. (וכן כתבו התוס' במגילה (כ): ד"ה לקמיצה)

ו) משנה. מתיא בן שמואל אומר האיר כל פני המזרח עד שבחברון. רש"י במנחות (ק). ד"ה מתיא פירש, דמתיא בן שמואל היה ממונה על הפייסות והוא היה שואל את אותו שעל הגג, האם האיר פני כל המזרח עד שבחברון. וכן פירשו התוס' (עיין לעיל אות א') וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשניות. והקשה המפרש בתמיד (ל). ד"ה הוואה, הא מבואר (בעמוד ב') דזה שהיה שואל את העומד על הגג היה אומר "האיר פני כל המזרח", וזה שהיה עומד למטה היה חוזר ושואל "עד שבחברון". הלכך פירש בשם רבו, דמתיא בן שמואל הוא תנא שהיה ממונה על הפייסות, ואתי לחלוק על תנא קמא, ואמר שאין העומד על הגג אומר "ברקאי", אלא "האיר פני המזרח". וכן פירש הריטב"א כאן, עוד הקשה הריטב"א בשם התוס', איך אפשר לפרש דמתיא בן שמואל הממונה היה שואל אם האיר כל המזרח עד שבחברון, הא משמע דהממונה לא היה שואל בעצמו את העומד על הגג, אלא היה אומר לאחרים צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. וכתב שאין זו קושיא כל כך, דאיכא למימר דאין מתיא בן שמואל הממונה הנזכר בפתח מתני' - שהיה הסגן כמו שפירש רש"י, ומתיא בן שמואל היה ממונה על הפייסות ולא היה סגן. ועיין לקמן אות ט)

ז) משנה. וכל המטיל מים טעון קידוש ידיים ורגלים. בזבחים (כ): הקשו התוס' ד"ה כל, דבגמ' (שם) הסתפקו האם יציאה חוץ לעזרה פוסלת קידוש ידיים ורגלים, אמאי לא פשטו ממתניתין, הא כיוון שהטיל מים בודאי יצא אל מחוץ לעזרה, ואפילו הכי טעמא דבעי קידוש משום שהטיל מים, אבל על עצם היציאה לא בעי. ותירצו, דעל יציאה מועטת כזו לא הסתפקו דהוה שהיה מועטת ואין כאן הסח הדעת, וכל הספק בשיהיה מרובה. והריטב"א כאן תירץ, דיש מקומות בעזרה שמותר להטיל מים כמו לשכת פלהדרין וכיוצא בה.

ח) רש"י, ד"ה קידוש ידיים ורגלים, מן הכיור. הקשה השפת אמת הא נטילת ידיים זו משום נצוצות ומאי טעמא בעי מן הכיור. ונראה דלא קשיא דהכא מדברת המשנה בדין הכשר עבודה, ולעבודה מצב של נצוצות הווי כפסולים אחרים המחייבים קדוש מחדש, תדע דמיסך בעי טבילה ובודאי שאינו במי שנכנס למקדש שלא לעבודה.

דף כח ע"ב

ט) גמ', מתיא בן שמואל הממונה על הפייסות אומר וכו'. התוס' מנחות

הגירסא, ולגרוס סידורו משהאיר המזרח בקרקע העזרה, אולם התפארת למושה ביאר כן בלי לשנות הגירסא.

יג) תוס' ד"ה למימרא וכו', תימה לי וכו', והריטב"א כתב, דבאמת בדין הוא דמצי לשנויי הכי, אלא דהא עדיפא ליה, אבל לעיל דלא מצי לתרץ כי הכא, תריץ תחילת עבודה דיממא הוא, וכן איתא בתוס' הרא"ש ותוס' ישנים.

דף כח ע"א

א) גמ', ה"ק ופייסו לה בפני עצמה כדאמרינן. המהרש"א מגיה "אלא כדאמרינן", דהיינו שמכח הקושיא שיפייסו לה בפני עצמה, חזרה הגמ' מאיכא דאמרי. והרש"ש קיים הגירסא שלפנינו, וכונת הגמ' "כדאמרינן" היינו כדאמרינן לעיל (כב.), דבתחילה לא היתה העבודה חשובה בעיניהם כל כך לבוא לפייס, שמא לא יזכו בה, הלכך תיקנו, שמי שזכה בתרומת הדשן יזכה גם בשני גורי עצים, ולא היה פייס על שני גורי עצים.

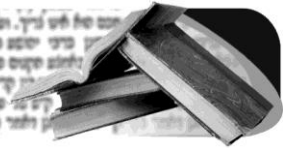
ב) תוס' ד"ה יפייסו לה. הקשה הגרע"א, דהעולה מדבריהם, שמה שאמרה הגמ' אלא אמר ר"י וכו' הואיל ועבודה תמה היא, היינו שאין עוד אחריה עבודת לילה. והא פשטות הסוגיא משמע לא כך, דבתחילת הסוגיא הקשו והרי איברים ופדרים, ופירשו התוס' שרצה להוכיח שסידור המערכה הווי עבודה, כיון שהוא בלילה וסידור הגזירים ביום, ואם כן משמע שהיה פשוט להו דסידור ב' גורי עצים ביום הוא, ואם כן איך אמרו אלא אי איתמר הכי איתמר וכו' שהסידור בלילה. והניח בצריך עיון.

פרק אמר להם הממונה

ג) משנה. אמר להם הממונה. פירש רש"י, דהוא הסגן. והטעם שנקרא ממונה פירש רבינו עובדיה מברטנורא בסנהדרין (פ"ב מ"א) ד"ה הממונה, לפי שהוא ממונה לעבוד ביום הכיפורים תחת הכהן גדול אם יארע בו פסול. והתוס' במנחות (ק'). ד"ה אמר להם דחו פירוש זה, משום דאם כן הוה ליה למחשביה בהדיה שאר דברים שאמר בירושלמי שהסגן משמש, כגון שאמר אישי כהן גדול הגבה שמאלך, ועוד. אלא פירשו דהוא היה ממונה אחר, ושמא הוא הממונה על הפייסות דאשכחן דנקרא ממונה סתם, כדתנן לעיל (כ"ב). שהממונה אמר להם הצביעו. עוד כתבו בתוס' (שם) ד"ה מתתיא דמתתיא בן שמואל היה ממונה על הפייסות והוא היה שואל אם הגיע זמן שחיטה. ובסוטה (מב'). איתא, דסגן לא נקרא ממונה, משום דאין לו שום מינוי כל זמן שהכהן הגדול יכול לשמש, והוא ממונה רק לשמש תחתיו אם יפסל. והתוס' יום טוב בסוטה פ"ה מ"א בר"ה וניגש הקשה, הא הכא קרי ליה ממונה, ותירץ, דכוונת הגמ' דמן התורה אין לו שום מינוי, אבל מ"מ אחיו הכהנים מינוהו מעצמם לדברים אחרים, והוא כעין מינוי אמרכל וגזבר, דאינם מן תורה אלא שגידלוהו אחיו הכהנים.

ד) משנה, אם הגיע הוואה אומר ברקאי. מבואר במשנה, דזמן שחיטת התמיד הוא בהאיר המזרח. ובפשוטו האיר המזרח היינו קודם הנץ, דמשמע דרך הבריק מעט אור ולא נראתה עדין השמש. וקשה הא במגילה (כ). איתא, שכל המצוות שזמנן ביום מצוותן לכתחילה מהנץ החמה, ומאי שנא הכא שזמנה מהאיר המזרח. וביאר בשיח יצחק בשם ספר מראה כהן

הדרגת היוזמי

מסכת יומא דף כח

ג טבת התשע"ד

ויעקב לא מסתבר שבא הכתוב לספר בגנותם שנחלשה ראייתם מחמת זקנותם, אלא מתוך שהיו מרבים בישיבה הותש כח הראיה מהם. עוד פירש דילפינן גזירה שוה זקן זקן מוקני מדבר, והתם בודאי אין הכונה לזקנים ממש, אלא שראויים לנבואה ודומים למשה רבינו. וכתב שמהאי טעמא הקדים בגמ' את זקני ישראל במדבר לאברהם יצחק ויעקב, אף על פי שהיו אחריהם, משום דילפינן מהתם. ורש"י בפירושו התורה (שמות פ"ג, ט"ז) כתב, דע"כ זקני ישראל במצרים היו זקנים ויושבים בישיבה, דאם תאמר זקנים ממש וכי אפשר לאסוף זקנים של ששים ריבוא, ודלא כהמהרש"א שכתב שילפינן לה מוקני מדבר.

יז) גמ', הוא דמשק אליעזר, א"ר אלעזר שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. הקשה בענף יוסף למה נצטער אברהם ואמר "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר", דהיינו שמשום הא אינו רוצה שיירשנו, הא אליעזר היה צדיק בכל דרכיו, ותיירץ, דדולה ומשקה היינו שלא חידש כלום משלו אלא מה ששמע מאברהם מסר לאחרים, ואברהם אבינו ביקש, שיהיה לו בן יוצא מעיו שאז יהיה התולדה כיוצא בו להבין דבר מתוך דבר, ולהוסיף פרסום א-להותו יתברך מלבד מה שיקבל מאברהם.

יח) גמ', ואימא שבע מצוות ומילה. מבאר הריטב"א דהיינו מצוותי חוקתי ותורתי, דמילה נקראת חק כמו שכתוב בברכת המילה "חק בשארו שם" (שבת קלו:)

יט) גמ', קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר וכו' ואחת תורה שבעל פה. רש"י בפירושו התורה (בראשית פכ"ו, ב') ביאר, דתורה שבעל פה היינו הלכה למשה מסיני. והקשה הרא"ם דהוא דלא כגמ' דידן, דתורה שבעל פה היינו דברי סופרים. וכתב דרש"י לא פירש כן משום דתיבת ותורותי כפשוטה לא מתפרשת על דרבנן, אלא אדאורייתא. והמהרש"א כתב, דתורותי היינו או הלכה למשה מסיני, או דרבנן ואסמכוהו אקרא והיינו עירובי תבשילין, ורש"י חד מיניהו נקט.

כ) גמ' שם. הקשה הרמב"ן בפירושו התורה, (בראשית פכ"ו, ב'), האיך נשא יעקב אבינו ב' אחיות, ועמרם האיך נשא דודתו. ותיירץ, שהאבות קיימו התורה עד שלא ניתנה לפי טעמי המצוות, כמי שאינו מצווה ועושה, ולכן לא קיימו התורה בחוץ לארץ כי המצוות משפט אלקי הארץ הן. והמהרש"א כאן תירץ, דרחל ולאה היו בנות גוי היו ויעקב גיירם וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ושפיר נשא שתיהן דאף לאחר מתן תורה מותרות. (ועיין בדבריו שהאריך) [וצריך עיון דאימא בפסחים (ק"ט): דלעתיד לבוא עושה הקב"ה סעודה לצדיקים, ויביאו כוס של ברכה ליעקב אבינו לברך, ויסרב ויאמר שאינו ראוי לפי שנשא ב' אחיות, שעתידיה תורה לאסור עליו. (י.צ.ב.)] ומה שעמרם נשא דודתו היה על פי רוח הקודש כי ידעו שילוד מהם המושיע, כדאימא במגילה (יד). שנתנבאה מרים "עתידיה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל". [אלא שצ"ע שהנבואה היתה רק לאחר מיכן].

כא) גמ', שם. מה שמבואר בגמ' שקיים עירובי תבשילין, הקשו התוס' ישנים ד"ה אפילו, למה נקט דווקא עירובי תבשילין ולא שאר מצוות דרבנן. וביאר העיון יעקב, משום דאמרין בפסחים (מ"ו): דמותר לבשל מיו"ט לשבת משום הואיל ואי מקלעי ליה אורחים, ואם כן סלקא דעתן

(ק). ד"ה מתתיא כתבו, דיש אומרים שהוא היה תנא, ואתי לחלוק אתנא קמא (עיין לעיל אות ו) וגרסי "מתיא בן שמואל אומר הממונה על הפייסות אומר", גם התוס' הרא"ש (לעיל במשנה) פירש כן, ומכל מקום לא גרס פעמיים "אומר", דמתיא בן שמואל לא אומר שהממונה היה אומר "האיר פני המזרח", אלא מתיא בן שמואל בעצמו היה הממונה, ואמר לתנא קמא דהוא היה רגיל לומר "האיר פני המזרח" וכן הובא לעיל אות ו בשם המפרש בתמיד.

י) גמ', האיר כל פני המזרח עד שבחברון. המפרש בתמיד (ל) ד"ה הרואה פירש, דלא פליג אתנא קמא רק על הלשון שנאמר, אלא בזמן, וכוונתו שהאיר פני כל המזרח עד שנראה הצהר עד חברון, כי יכולים היו לראות חברון משם, וזה השיעור גדול מברקאי. וכן פירש המאירי כאן, וזה לשונו, "הגיע האור לפי מראית עיניך עד חברון, כלומר שיהא הוא רואה בכח אותה אורה עד חברון".

יא) גמ', צלותיה דאברהם מכי משחרי כתלי. הקשו התוס' ישנים בד"ה צלותיה, הא יצחק תיקן תפילת המנחה כמבואר בברכות (כו:), ותיירצו, דאחר שתיקנה יצחק היה גם אברהם אומרה, אי נמי שאברהם לא תיקנה מתחילה לכל בני ביתו, עד שיצחק תיקנה לכולם. והערך (בערך שחר) מפרש, דאברהם לאו דווקא, אלא תפילת האבות, ונקט אברהם שהוא אב לכולם ועיקרם.

יב) גמ', אנון מאברהם ניקום ונגמר. פירש"י באת ללמדנו להיות זריזים כאברהם. ובגליון הובא שהערך מפרש דאין לנו ללמוד מאברהם שהיה קודם מתן תורה, והריטב"א בשם ר"ת פירש הטעם שאין ללמוד, כי שמא ניתנה תורה ונתחדשה הלכה. והתוס' הרא"ש, הביא בשם ר"ת שמפרש הקושיא האיך ילפינן מאברהם הא חצי שש וחצי שבע חמה עומדת בראש כל אדם ואינו זמן מנחה עדיין, ועל זה תירצה הגמ' דגמרינן מאברהם לפי שהיה בקי בתורה קודם שניתנה, וחזרו והקשו דהא מתניתין דפסחים פליגא עליה ואומרת שלא מקריבים עד התמיד דהיינו שש ומחצה.

יג) גמ', שכל היום כשר למילה אלא שהזויזין מקדימין למצוות. פירש המאירי, דראוי לזריזים להקדים בה בשחרית שלא יראה שמאחר את המילה מצד חמלתו על הבן, וכמו שמצינו באברהם שהשכים בבוקר אף על פי שהלך לעקידה.

יד) גמ', רב יוסף הא קא קשיא ליה וכו'. הקשה התוס' הרא"ש, מנא ליה לרב יוסף דאברהם התפלל מנחה מתחילת שבע ולא המתין עד שש ומחצה. ותיירץ, דמהקרא ד"לפנות ערב" שכתוב ביצחק, דייק, דמשמע דמכי ניטו צללי ערב. (וכן כתבו בתוס' ישנים ד"ה דילמא).

טו) גמ', א"נ משום דוקן ויושב בישיבה. הקשה הריטב"א דחכם גדול בתורה הוא ולא יטעה להקדים קודם הזמן. והר"ח פירש דשכינה עימו.

טז) גמ', אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו וכו'. המהרש"א מבאר הילפותות, דעל אברהם אבינו כבר נאמר מ' שנה קודם לכן שאמרה שרה (בראשית פ"ח י"ב) "ואדוני זקן", דהיינו זקן כפשוטו, ואם כן למה הוצרך הכתוב לחזור ולפרש שהיה זקן, על כרחך אין הכוונה זקן ממש, אלא זקן שקנה חכמה. וכן ביצחק

הדרגת היוזמי

מסכת יומא דף כח – דף כט

ג טבת – ד טבת התשע"ד

(ב) גמי, למה נמשלה אסתר לאילה, לומר לך מה אילה זו וכו'. הקשה העיון יעקב, למה הוצרכה הגמ' לפרש כן, הא יש לומר על פי הגמ' בבבא בתרא (ט"ז:), שאילה זו רחמה צר וכשכורעת ללדת כמעט מתה, והקב"ה מוזמין לה נחש ומכישה ברחמה כדי שתפתח ויצא הולד, ואלמלא מקדים או מאחר רגע מיד מתה, ואם כן יש לומר שכך היה באסתר, שהיתה בסכנה שמא לא יושיט לה המלך את השרביט, והושיע אותה הקב"ה, ואם היה המלך מאחר להושיט לה את השרביט, היו ממיתים אותה. וביאר דוה הוקשה לרש"י בד"ה למה נמשלה, ולכן פירש, דאמרה מזמור זה כשהגיעה לבית הצלמים, דשם עדיין לא היתה בסכנה, והוצרכה הגמ' לבאר הדמיון לאילת מטעמא אחרינא.

(ג) גמי, שם. המהר"ל (בהקדמה לאור חדש עמ' נ"ג) מבאר דהטעם שדרשו חז"ל על אסתר שהיתה חביבה על בעלה כשעה ראשונה, כי החביבות על בעלה היה מב' טעמים, א'. שלא הגידה עמה ומולדתה, דמתוך כך לא הכיר בה כל כך, ודבר זר חביב על האדם. ב'. לפי שהיתה צנועה, ומתוך כך לא הורגל בה, ונמצא שהלשון אילת מורה על עיקר מעלת אסתר (דהיינו צניעותה).

(ד) גמי, מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הניסים. הקשה המהרש"א דהצרות נמשלו בכל מקום ללילה והניסים ליום, ואם כן איך אמרינן דאסתר נמשלה לשחר דהוא סוף הלילה, הוה ליה למימר שנמשלה לערב שהוא סוף היום. וביאר דהכוונה בזה שרוב הניסים נעשו בלילה, כמו שיסד הפייט "או רוב ניסים הפלאת בלילה", ואסתר היתה סוף הניסים שנעשו בלילה, וכמו שמסיים הפיוט "שנאה נטר אגגי וכתב ספרים בלילה", (וההמשך שאחר כך הוא תפילה ונבואה על העתיד, ע"ש בפיוט) ועל זה מקשה הגמ' הא חנוכה נמי הוה נס שנעשה בלילה דהא הנרות הדליקו בלילה, ותירצה הגמ' דלא ניתן ליכתב.

(ה) גמי, לא סגינא דלאו כהן גדול. הקשה הריטב"א מאי קושיא, נימא דהכי הוה עובדא. ותיריך, שלא מסתבר שהתנא יזכיר כהן גדול, כיון דאין שום נפקא מינה. ובשיח יצחק תירץ, דהלשון "הורידו" משמע שהצריכוהו לשחוט התמיד ולא משום שרצה מעצמו.

(ו) גמי, וביום הכיפורים כי אמר ברק ברקאי הורידו וכו'. בטעמא דהמתנינו עד ברק ברקאי ולא טבל הכהן הגדול קודם כתב השפת אמת במתני' (כ"ח.), דמהלכה למשה מסיני בעינן חמש טבילות ביום כיפור כדלקמן (לב.).

(ז) גמי, ולא זו בלבד אלא אף מליקת העוף וקמיצה וכו' תשרף. רש"י בד"ה אלא פירש, דילפינן לה משחיטה, דמליקת העוף וקמיצת מנחה במקום שחיטת הזבחים הם. והתוס' במנחות (ק.) ד"ה אלא כתבו, דילפינן ליה מביום צותו להקריב את קרבניהם וכן כתב המאירי כאן.

(ח) גמי, אלא קומץ נהדרה ונהדר ונקמצא ביממא. הקשו הריטב"א, תוס' הרא"ש, תוס' רי"ד ותוס' ישנים, הא אף להוה אמינא בגמ' דאין כלי שרת מקדשין שלא בזמנן, כיון שנתנה בכלי שרת מבעוד יום למה לא תפסל בקמיצת לילה לרבנן דפליגי עליה דבן בתירא בזבחים (כד:; וסבירא להו דקמץ זר או קמץ בשמאל לא יחזיר, ויש מתרצו, דהכא פרכי' בלא נתקדשה בכלי מבעוד יום דהויא כאלו נקמצה בעודה חולין דלכולי עלמא

כיון דלאברהם אבינו היו אורחים מרובין לא בעי עירובי תבשילין, קא משמע לן דאפילו הכי הקפיד לעשות.

(כב) גמי, הך דקאי אארעא, אמר איהו האיר וכו' וא"ל עד שבחברון וא"ל הן. הריטב"א גריס "אמר איהו האיר פני המזרח עד שבחברון", ומפרש דהעומד על הגג אומר האיר כל פני המזרח עד שבחברון, וזה שעל הקרקע עונה הן, כלומר די בכך וזה אני שואל.

(כג) גמי, [האיר פני כל המזרח וכו']. צ"ב מדוע הן עושין כן בדרך שאלה ותשובה והא סגי דיעלה לגג וכשיראה שהגיע הזמן, יאמר האיר פני כל המזרח עד שבחברון. והנה רש"י בד"ה ואיבעית וכו' כתב, דאיתא בירושלמי שהיו עושין כן כדי להזכיר זכות אבות. ולכאורה צריך ביאור מדוע לא הביא את הירושלמי כבר במשנה, ואפשר דנתכון לתרץ קושיא קמא, דלא לחינם היו עושין כן, אלא כדי להזכיר זכות אבות, דעל ידי שהיו מרבין בדברים בדרך שאלה ותשובה, היה הדבר בפירסום, והויא הזכרה מעליתא. (ר.ג.).

(כד) גמי, יומא דעיבא כולא שימשא. המאירי מבאר, דחום השמש מתפור הנה והנה בשוה, והריטב"א מבאר, שהוא מתפור ויוצא בין בקעי העבים לכאן ולכאן והשמש יוצא בכל שכנגדו וכו' עכ"ל.

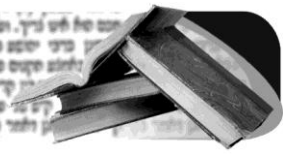
(כה) גמי, זוהמא דשימשא קשה משימשא. המאירי מבאר דזוהמא היינו שיש לחות באויר, וכשהשמש מחממת ביום מעונן, הלחות מתעפש בחומו ומגבירו, ומביא שיש גורסים זיהרא דשימשא.

(כו) [רש"י ד"ה איצטגנינות. להיות בקי בהליכות המזלות ותחילות השעות וכו', לפתחו לשאל במזלות. וכן מצינו דהוא עצמו השתמש בהם, שהרי אמר לו הקדוש ברוך הוא צא מאיצטגנינות שלך. ולכאורה דבריו סתרו למה שפירש בפירוש התורה (דברים פי"ח י"ג) תמים תהיה וכו', התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו. דכיון דקיים את כל התורה, היאך נתעסק במזלות. (ר.ג.).

(כז) [רש"י ד"ה שבע מצוות, שנצטוו לשאר כל בני נח. לכאורה נראה לדייק דסבר דלאבות היה דין בני נח, מדנקט לשאר בני נח, משמע דהוא עצמו נמי דינו כבן נח. ואזיל בזה לשיטתו וכדפירש בסנהדרין (פב:; וביבמות (מו.). ודלא כהרמב"ן דהביא הפרשת דרכים (בדרוש הראשון). (ר.ג.).

דף כט ע"א

(א) גמי, הרהורי עבירה קשים מעבירה. רש"י פירש דקשים להכחיש את בשרו יותר מגופו של מעשה. פירש השפת אמת, שקשה לתקן את נפשו יותר מאשר כשעובר העבירה, דטפי קשה לפרוש מההרהורים. והמהרש"א ביאר על פי הגמ' בנזיר (כ"ג.) דלוט שעבר העבירה עם בנותיו ולא נתכוין לשם מצוה קרינן ביה ופושעים יכשלו בהם, והן שנתכוונו למצווה קרינן בהו וצדיקים ילכו בהם. אלמא עיקר האיטור הוא ההרהור והיינו כוונת המעשה. ובענף יוסף ביאר הטעם, דההרהורים באים עליו בכל עת ובכל רגע, ועוד, לפי שטומאתם גדולה מאד כי ליבו נעשה משכן לסיטרא אחרא והקדושה בורחת ממנו.

הדרך היומיומית

מסכת יומא דף כט

ד טבת התשע"ד

טו בא"ד. והשתא אי אמרינן דההוא פסול דרבנן ניחא. הקשה השפת אמת דאכתי קשיא רישא, אמאי פסול מה שנשחט קודם תמיד של שחר, הא אי אפשר לומר דרבנן אסרו לזרוק הדם שמא יבוא להקטיר אימורים קודם התמיד, דאכתי יקשה דנמתין עם הדם עד אחר הקרבת התמיד ואז יזרקנו, וכתב שיש לדחוק דנקט פסולים אגב סיפא, דתמיד של בין הערביים, אמנם בהמשך דבריהם איתא להדיא דגם מה שנשחט קודם תמיד של שחר אסור מדרבנן. והניח בצריך עיון.

טז בא"ד. (בדבריהם בעמוד ב') ונראה דפסולין דקאמר היינו הבשר מלאכול. הקשה המהרש"א למה יאסר הבשר מלאכול, הא כבר נזרק הדם, ולא שייך תו למיגור שמא יקטיר האימורים אחר התמיד. והשפת אמת כתב דכוונת התוס' דפסולים מדאורייתא, ועל כן תמה על קושית המהרש"א, [וצריך עיון דלא כתב המקור לזה] אמנם בהגדה שם כתב דמתוס' מנחות (מ"ט: מוכח, דאינו פסול אלא מדרבנן. ובתפארת למשה תירץ, דכיוון שאסרו לזרוק הדם לכתחילה, אף בעבר וזרקו אינו מתיר הבשר, והווי בכלל הגזירה, ומשום שזרק באיסור.

יז בא"ד. אלמא לא מפסיל. מבאר המלא הרועים דכיון דנתערב בחיים, ובעי לשחוט שניהם לאחר התמיד משום דשמא פסח הוא ודינו להשחט אחר התמיד. אבל הקשה, הא פסח ששחטו קודם התמיד כשר, כדאיתא בפסחים (ס"א.), ואם כן נימא ששחטו קודם התמיד.

יח בא"ד. והא דפריך והא אין מביאין קדשים לבית הפסול היינו וכו'. הקשה המשנה למלך (פ"א מתמידין ומוספין ה"ג, וציינו הגאון רבי עקיבא איגר בגליון הש"ס) דמשמע מדבריהם דמותר הפסח נאכל לשני ימים ולילה, הא בתוספתא דזבחים (פ"ח הלכה ג') מבואר להדיא, דמותר הפסח דינו כפסח ונאכל ליום ולילה, וא"כ שפיר הוי הבאת קדשים לבית הפסול דבכור נאכל לשני ימים ולילה.

דף כט ע"ב

יט תוס' ד"ה נהרריה, בסוה"ד וי"ל אי לא נקמצה לא תצא לבית השרפה וכו' אבל השתא וכו' תצא לאלתר. בתוספות ישנים (בעמוד א') ד"ה ומנחה שנקמצה וכו' כתבו, דנפסל משום לינה ובלילה דקומץ סגי בשקיעת החמה, ומשום דהוי כדם שנפסל בלינה מיד בשקיעת החמה כדאיתא בזבחים (נז.). ואף דהכא איירינן דקמץ בלילה לאחר שקיעת החמה, כתב הריטב"א (שם) בד"ה ומנחה, דכיון דקומץ נפסל בלינה בשקיעת החמה, כל שכן כשנקמץ בלילה, [דהא כהאי גוונא איירינן הכא].

כ גמ', כלי שרת מקדשים אפילו שלא בזמנו. כתב הריטב"א דדווקא כשנתנם לדעת מקדשים שלא בזמנם, אבל שלא לדעת פליגי אמוראי בסוכה (מ"ט:). אמנם התוס' ד"ה כמו וכו' שכתבו בסוה"ד, דכיון שידע שסידרו שלא כמצוותו ולא נתכוין לקדש הוי כמו שסדרו הקוף, היינו דתירוץ הגמרא אזיל כמאן דאמר שאין מקדשים אלא מדעת. ועיין להלן אות כב.

כא גמ', הקטיר את הבזויכין בשבת פסולה. רש"י הוכיח דלא גרס פסולה משום דקשיא ליה. והתוס' הרא"ש תירץ קושיתו, דכוונת הבריייתא שהקטרה פסולה, ואינה מתירה את הלחם, ו"כיצד יעשה" היינו להתיר

יחזיר. ועוד דאפילו נתקדשה מבעוד יום, שאני התם דעבד קמיצה בשעתא וקמיצה בשמאל או בזר פסלה, אבל הכא כיון דסבירא לן שאין כלי שרת מקדשין שלא בזמנם, הרי הוא כאלו היתה בכלי חול לגמרי וקמיצה דעבד כמאן דליתה.

ט גמ', וקמיצת מנחה וכו' תשרף. עיין תוס' (בעמוד ב') ד"ה נהרריה שהקשו הא דתיפסל בלינה. ותירצו דקא משמע לן דנשרפת מיד, ואי משום לינה אינה נפסלת עד הבוקר. אבל התוס' במנחות (ק.) ד"ה אלא כתבו, דאינה נשרפת עד הבוקר, ומה שנקט קמיצת מנחה, לאו דווקא, והוא הדין בלא נקמצה.

י תוס' ד"ה אלא אפילו וכו'. משמע וכו' ותימה תיפוק ליה וכו'. והריטב"א תירץ, דלא שייך למיפסל משום דבר הקרב קודם תמיד אלא כשהגיע זמן התמיד, אבל זו שנמלקה מבעוד לילה לא שייך בה האי פסולא.

יא בא"ד. וי"ל וכו' דאי משום קודם התמיד ההוא בהקטרה דווקא איירי. ובפסחים (נ"ח:): כתבו התוס' בד"ה העולה דאסור נמי לזרוק הדם לפני זריקת התמיד, וילפינן לה מקרא דמלבד עולת הבוקר, דהתמידין קודמין למוספים וקאי על זריקת הדם. ועיין שם שכתבו בחד תירוצא, דהאי קרא קאי דוקא אמוספין דהוו קרבנות ציבור. והתוס' (לקמן לד. ד"ה העולה) כתבו דקרא דהעולה מיירי בהקדמת ההקטרה, וקרא דמלבד אתי להקדמת שחיטה.

יב [בא"ד, והא דלא פסלינן משום דהוי קודם פתיחת וכו' כדכתיב ושחטו אבל במליקה וקמיצה לא. וכן בתוס' חולין (פג:)] ד"ה במוקדשין, דמליקה אינה בכלל שחיטה. וצריך עיון דמאי שנא מהא דאיתא בפסחים (סד.) דבמליקת עוף נמי עובר משום לא תשחט על חמץ דם זבחי, דהיינו דמליקה הוי בכלל שחיטה. (א.ג.)

יג בא"ד. וקאמר התם דמלינה בראשו של מזבח. הקשה המהרש"א, לפי מה דסברי התוס' בקושייתם דהכא נמי מחשב כמי שנטמאו האיברים או אברו, אמאי בעינן התם להלינה בראשו של מזבח, הא י"ל דגם למאן דאמר לינה מועלת בראש המזבח, מכל מקום שרי למחוסר כיפורים להקריב כפרתו, דהא אימורים לא מעכבי דעשאו כמי שנטמאו או שאברו, ואף שיפסלו בלינה מכל מקום יכול להביא קרבנו ולאכול בקדשים, ותירץ הקרני ראם דלכתחילה אי אפשר להביא קרבן על דעת כן שהאימורים יפסלו, אף על פי שהקרבן יוכשר בדיעבד מהאי טעמא דנטמאו האימורים וכו', ורק היכא שנשחט כבר הפסח, סמכינן להכשיר הקרבן בדיעבד על פי הדין דהוי כמי שנטמאו האימורים. והרש"ש תירץ, דאסור לשחוט לכתחילה על מנת לעבור בלאו דלא ילין.

יד בא"ד. וי"ל שאני הכא כיון דמשכו וכו'. ביאר בתפארת למשה דמיירי שמשכו הבעלים את ידם אחר שחיטת התמיד ואם כן מיד כשחל על הקרבן שם שלמים אינו ראוי להקרבה, דחל עליו שם שלמים בשעה שמשכו הבעלים את ידם שהוא אחר שחיטת התמיד. ובמלא הרועים ביאר כיון דלפי טעותו של הכהן שלא ידע שהבעלים משכו את ידיהם קרבן זה פסח הוא וזמנו לאחר התמיד ועל כן לא היה יכול להקריבו לפני התמיד.

דהכא סבר כר' יוחנן דפליג עליה דזעירי ובעינן דעת. עוד תירצו, דהאי דינא דכמי שסידרו הקוף נאמר דוקא בסידור לחם הפנים דבעו כהן ובגדי כהונה, אבל מילוי המים שכשר בור, איירינן לענין קידוש כלי שרת, ומקדשים אף שלא לדעת. והריטב"א תירץ, דכיון דעל כרחין בעי למלא המים מבעוד יום משום דאי אפשר למלא בלילה, הבאת היום עומדת במקום הבאת לילה, ולא חשיב כמי שהביאו הקוף.

כג) תוס' ד"ה כמו שסידרו הקוף. הא דלא אמרינן נמי הכי לעיל וכו'. הקשו השפת אמת והרש"ש הא רש"י פירש דחשיב כאילו סידרו הקוף כיון שנסדר קודם זמנו ולא הוי סידור, אבל במנחה, שהניחה בכלי בלילה, ולילה אין מחוסר זמן, אי אפשר לומר שיחשב כמו שסידרו הקוף. וכן כתב במאירי דכיון שהסידור הוא בשעה שאין הסידור עושה כלום, לא חשיב סידור אף כשנשאר בלילה, אבל אם מסדרו בליל שבת חשיב סידור (דלילה אין מחוסר זמן).

את הלחם. ורבינו אליקים והריטב"א תירצו את קושיתו - האיך קתני תקנתא אם נפסלה, דהאי כיצד יעשה ארישא קאי וכיצד יעשה מי שסדרו כך שלא בזמנו, שלא יקטיר הבזיכין אלא יסדרנה לשבת הבאה להיות שם עוד שבעה כדינה, דמשום יתור זמן לא מיפסלה שאפילו שהה על השולחן כמה ימים אין בכך כלום. והטעם שהלחם נפסל כתב הריטב"א, שהרי נפסלו מתיריו ואין בזיכין להתירו.

כב) גמ', נעשה כמי שסידרו הקוף. פירש רש"י דכיוון שהניחם שלא בזמנם, כשהגיע זמנם הוי כאילו הונחו שם שלא מדעתו, ואין השולחן מקדשו דחסר סידור מדעת. ובפשטות כוונתו דאין כלי שרת מקדש כשהונח שם שלא מדעתו. ובתוס' ישנים ד"ה נעשה הקשו, דבסוכה (מ"ט): אמר זעירי, שאם מילא מים בכלי שרת קודם הלילה והשאיר אותם בלילה, יפסלו בלינה, כיון דכלי שרת מקדשים בבין השמשות שלא מדעת, והא בבין השמשות היה שלא לדעת. ותירצו בתירוץ הראשון, דרב אשי

להגל תחילת לימוד מסכת יומא בהדרה היומא הופיע ויצא לאור ע"י כולל הדרה היומא בקרית ספר א"י כרך נוסף מסדרת הספרים 'עמק הפשט' - על מסכת ראש השנה יומא סוכה ובו נקבצו כל העלונים הידועים בשם 'מראי מקומות לעיון בדרה היומא' לספר אחד. מ"מ מזרחים ביאורים ועיונים בעומק עיון הפשט, הבאת דברי הראשונים והאחרונים תוך ביאורים היטב בתוספת הערות והארות, מתחילת המסכת ועד סופה. להשיג בחנויות הספרים המובחרות

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרה היומא" בעיון!!!

זמני השיעור בדרה היומא ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 10:30 - 9:30 בבית הכנסת 'שע"י קהילת אשכנז' רחוב חתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

**יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח כנאהבת חסד"ח בפט"ו)**

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Dafyomi@okmail.co.il

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>